24ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 6418 — 17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1907 — ՇԱԲԱԹ — 17 ՄՈՒՀԱՐՐԻՄ 1325 — 2 MARS 1907 — 24me année № 6418

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
"ԱՐԵՒԵԼՔ« ՕՐԱԹԵՐԹԻ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ԳԱԼԱԹԻԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ 80 Գրշ.
ԳԱՒԱՌԱՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 108 »
ՕՏԱՐ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ 35 Ֆրք.
ԹՂԹԱՏԱՐԻ ԾԱԽԵՐԸ ՄԵՐ ՎԵՐՍ

20 նաս 1 դրուշոց փուլ
1 մեծ. հասուով կ'ընդունուի

10 ՓԱՐԱ

Արեւելք

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

اره ولك
درعليه ده غلطه ده اره ولك غزته سى اداره خانه سى

DIRECTION
DU JOURNAL ARMÉNIEN
"ARÉVELK"
CONSTANTINOPLE - GALATA

10 PARAS

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ - ՄԱՏԵՆԱԳՐԱԿԱՆ
ԿԱՐԵՒՈՐ ԳԻՒՏ ՄԸ

Քրիստոնէութեան պատմութեան և կրօնական ըմբռնումներու կազմակերպութեան ու զարգացման համար անհրաժեշտ է մանաւանդ հին եկեղեցական հայերու գրութեանց ծանօթութիւն։ Աստղի Հառնաք, որուն համար կ'ըսուի թէ ի մօտոյ կրթական նախարար պիտի անուանուի, արդէն իր բազմահատոր ծանօթ դիտական գործերով մեծ լոյս սփռած է Քրիստոնէութեան առաջին դարերու եկեղեցական մատենագրութեան և պատմութեան վրայ։ Այս հմբաւաւոր աստուածաբանը Բրօֆ. Բարլ Շմիդի հետ կը հրատարակէ հանդէս մը, որ կը կոչուի Texte und Untersuchungen zur Geschichte der Altchristlichen Litteratur = «Բնագիրներ և հետազօտութիւններ հին քրիստոնէական գրականութեան պատմութեան վերաբերեալ»։ Այս հանդէսին մէջ լոյս կը տեսնեն հնագոյն եկեղ. հայերու գրութիւնները։ Այս տարի «Բնագիրներ և հետազօտութիւններ» հանդէսին մէջ Բրօֆ. Հառնաք հրատարակեց Եռանոսի մէկ կարեւոր գործը, որ մինչև այսօր կորսուած կը սեպուէր, ո՛չ բնագիրը և ո՛չ ալ որ և է թարգմանութիւն գտնուած ըլլալով։ Եռանոսի այս գործը այժմ կարապետ վրդ. Տ. Մկրտչեան առաջին անգամ կը գտնէ հին հայ գրչագրերուն մէջ։ Այն ձեռագիրը որ Եռանոսի այս կարեւոր կրօնական գրութիւնը կը պարունակէ, կը գտնուի Երեւանի Ս. Սարգիս եկեղեցւոյն մէջ և գրուած է հաւանականաբար 1270-1289 թուականներուն։ Տ. Կարապետ և Տ. Երուանդ վարդապետներ այս ձեռագիրը գերմաներէնի թարգմանելով Բրօֆ. Հառնաքին ղրկած են և այս վերջինը թարգմանութեան ստուգութեան վերահասու ըլլալէն ետքը, դայն գիտական ծանօթութիւններով ճոխացնելով հրատարակած է իր Texte und Untersuchungen կոչուած վերոյիշեալ գիտական հանդէսին մէջ։ Դպիր Գալուստ հինգ տարի առաջ ցուցուց որ Եռանոսի հերձուածողաց դէմ գրած գործին Դ. գիրքը թարգմանած է Տ. Ստեփանոս, Ը. դարուն մէջ։ Կարապետ վարդապետ կը կարծէ որ Եռանոսի նորագիւտ գործը որ «Յոյզք առաքելական քարոզութեան» (Ցուն. Այս էջիտայքին դու պօսդոլիքու քէոիւկմաղօս) վերնագիրը կը կրէ, Սահակ Դ. Կաթողիկոս հայերէնի թարգմանած է Է. դարուն մէջ։

Կարապետ վրդ. անորոշ կը թողու այս նորագիւտ կրօնական գործին ո՞ր լեզուէն (ասորերէնէ՞ թէ յունարէնէ) թարգմանած ըլլալը։

Բրօֆ. Հառնաք հետեւեալ շահեկան տեղեկութիւնները կը հաղորդէ Եռանոսի կամ Իրենիոսի այս նորագիւտ գործի մասին։

Իրենիոսին գործը մեզ յայտնի է միայն Եւսեբիոսի եկեղ. պատմութենէն (Ե. 26), որուն համաձայն գործին յունարէն վերնագիրը Եքիսայէսիս Հայլն կը համապատասխանէ նաեւ հայերէն թարգմանութեան։ Հառնաք կը կարծէ որ Իրենիոսի այս գործին բուն վերնագիրն եղած ըլլայ «Բան յայտնութիւն առաքելական քարոզչութեան»։ Իրենիոս, ինչպէս յայտնի է, Յովհաննէս Աւետարանչին աշակերտ Պողիկարպոսի աշակերտն է և Բ. դարու կամ յետ առաքելական շրջանի մատենագիր։

Եւսեբիոս Իրենիոսի այս գրքի մասին որ և է յաւելում չըներ, քանի որ անոր հերձուածողներու գրքին կ'օգտուի և «Առաքելական քարոզչութեան» մէջ նոր նիւթ չի գտներ։ Եթէ Եւսեբիոս աւելի մեծ ուշադրութեամբ կարդացած ըլլար Իրենիոսին այս նորագիւտ գործը, «Սողոմոնի իմաստութեան» և «Հերմասի» վերաբերեալ ակնարկութիւններ կը գտնէր անոր մէջ։

«Առաքելական քարոզչութեան» վերջաբան հատուածէն բացայայտ կ'երեւայ որ Իրենիոս այս գիրքը գրած է «Հերձուածողաց» գիրքէն, հաւանականաբար 190 թուականէն ետքը։ Դժբախտաբար «Առաքելական քարոզչութեան» մէջ որ և է ներքին փաստ մը չկայ այս գործի յօրինման ժամանակի մասին։ Նոյն հիման վրայ պէտք է պնդել սակայն որ երկասիրութեան բուն հեղինակը Իրենիոսն է։ «Առաքելական քարոզչութիւնը» իր բովանդակութեամբ բոլորովին նման է Հերձուածողաց 3—5 գիրքերուն, բայց պարզ քաղուած մը չէ և հերձուածողներէն աւելի Բ. դարուն քրիստոնեաներու կրօնական մխիթարութեան և լուսաւորութեան համար գրուած է։

Ուրեմն, Իրենիոսի այս նորագիւտ գործը թէև Հերձուածողաց գրքին նման է ընդհանրապէս, բայց այնու ամենայնիւ մեծ կարեւորութիւն ունի։ Հերձուածողաց գիրքը վիճաբանական-դատական և գիտական է, մինչ «Առաքելական քարոզչութիւնը» վարդապետական և չինչ է։ Հերձուածողաց գրքին քրիստոնէական կրօնական հիմնական ըմբռնումները կը գտնուին նաեւ այս նոր գործին մէջ։ Այս կրօնական ըմբռնումներու ամբողջութիւնը Իրենիոսի կրօնն էր։ Քրիստոնէական համայնքի անդամները պէտք է ճանչնային այս դատական ճշմարտութիւնները, և Բ. դարու աղանդաւորներու դէմ ինքզինքնին պաշտպանէին։ Այսպէս ուսուցուեցաւ քրիստոնէական վարդապետութիւնը Երանոսի հովուական «Լիճակին» Լիոնի մէջ, Քրիստոնէութեան Բ. դարուն։ Եկեղեցական նուիրապետական ձրգտումներու և արարողական ու ծիսական վէճերու նշոյլն անդամ չկայ դեռ։ Քրիստոնէական գաղափարներու վերլուծման տեսակէտով Իրենիոսը կարելի է նմանցնել Կղեմէս Աղեքսանդրացւոյն և Որոգինէսի, թէպէտ առաջինը վերջիններուն գիտական նախապատրաստութիւնը չունի։

«Առաքելական քարոզչութեան» ամէնէն կարեւոր հատուածներէն մէկն ալ կը վերաբերի Պոնտոս Պիղատոսի և Քրիստոսի կենաց տեւողութեան։ Իրենիոս Յովհ. Բ. 57ի (գուցէ նաեւ Բ. 20ի) և քահանայական աւանդութեանց համաձայն կ'ընդունի որ Քրիստոս 40—50 տարեկան եղած է և Կղոդիոսի օրով խաչուած է. ուրեմն ամէնէն կանուխը 41 թուին կամ Կղոդիոսի Ս. տարին (Դալիկուս, 41 յուն. 24)։ Հառնաք, Տօպչիւց, Պօնսէէ ալ Հիպոդրիտոսի և այլ աղբիւրներու հիման վրայ կ'ընդունին այս ժամանակագրութիւնը։ Ղուկասս (Գ. 1. Բ.) այն տեղեկութիւնը թէ Յիսուս Տիբերիոսի Ժերդ տարին հաշիւ 30 տարեկան էր. Իրենիոս կ'ընդունի, բայց կը յայտարարէ թէ Յիսուս ասկէ ետքը երկար տարիներ վարդապետ եղած է։ Սակայն այս կարծիքն ալ, այսինքն Քրիստոսի Կղոդիոսի օրով խաչուիլն ալ սխալ է, որովհետեւ մենք գիտնք որ Պիղատոս Կղոդիոսի օրով այլ ևս պաշտօնի վրայ չէր։

Այս կարեւոր գիւտը պաճա կը բերէ դայն հրատարակողներուն, և միւս կողմէ ալ կը շեշտէ այն պարադան թէ մեր կրօնական ձեռագիրներուն մէջ դեռ օ՞րքան կարեւոր գրութիւններ կան հին եկեղեցական մատենաղրութենէն։ Տ. Կարապետ վ. կը խոստանայ ի մօտոյ հրատարակել Իրենիոսի Հայ գրչագրերուն մէջ պահուած բոլոր անտիպ գործերը։

ՕՐՈՒԱՆ ՆՇՄԱՐՆԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԻՑ ՄԸ ՄԱՂԸ. — ԼՐԱԳՐԱՊԵՏ ՈՒ ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ. — ՕԳՏԱԿԱՐ ՔԱՐԱՇՄԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ։

Պաշտօնակից մը ալ կորսնցուցինք։

Ճիվէլէկեան էֆէնտին թէև դրագէտ մը կամ խմբագիր մը չէր, ու քիչ անդամ գրիչ չարժած էր իր կեանքին մէջ, բայց լրագրապետ մըն էր բառին գործնական իմաստովը, վարիչ մը, տնօրէն մը՝ երբեմն մէկ և յեսոյ երկու օրաթերթերու, — ինչ որ պզտիկ կարողութիւն մը չենթադրեր։ Մեր լրագրութեան համեստ սահմանին մէջ ալ, — ինչպէս Եւրոպայի մեծատարած մամուլին մէջ, — երկու դասակարգի կը բաժնուին «Տէր և Տնօրէն»ները. անոնք որ թերթին ընդհանուր ուղղութիւնը կուտան խմբագրական մարմնին, առանց իրենք գրելու, և մատակարարութիւնը կը տանձնեն. և անոնք որ իրական խմբագրականներ են, նիւթական հոգերու կամ վայելքներու հետ ստանձնելով միանգամայն մտաւորական՝ հոգերն ու վայելքները, գրչի պայքարը մղելով շարունակ, գրելով, վիճելով ու առաջնորդելով թերթը գրականապէս։ Սուրհանդակի ողբացեալ արտօնատէրը առաջին դասակարգին կը պատկանէր, և այդպէս ըլլալովը՝ նուազ մարի կորով, նուազ ուշիմութիւն, օրուան կեանքի և հարցերու նուազ գիտակցութիւն չէր որ իւյար կը բերէր իր գործունէութեան մէջ։ Երեւակայել որ, Թերեմանը էֆֆեմերի վարիչը եղած թուականին, Վարդան փաշայի պէս կորովի հրապարակագիր մը ունեցած էր իրր խմբագրապետ. — երկուքէն որը զով կը վարէր, դժուար է մեզի ճշդելը այսքան տարի ետքը։ Ժամանակակիցները ու մանաւանդ իրենց խմբագրական մթնոլորտին մէջ ապրողները միայն պիտի կրնան գիտնալ։ Մեր օրովը, Ճիվէլէկեան Տիգրան էֆֆն ունեցաւ նախ Ձերիտեի Շարգիէն, գլխաւորաբար լուրերու թերթի մը որ քաղաքական յօդուածներով և օրուան տեսութիւններով ալ կ'օժտուէր. իսկ ուրիշ-ինչ տարիէ ի վեր, արտօնատէրը եղաւ միանգամայն Սուրհանդակ հայերէն օրաթերթին որ միւսէն քիչ մը աւելի կը զբաղէր Պարթաքարանի գործերով և դիրք մը կը բռնէր լրագրական վէճերու մէջ, առանց սակայն անունի և համբաւի տէր խմբագրապետ մը ունենալու իր քով և առաջնորդուելով երիտասարդ խմբագիրներէ ոմանք գէշ-աղէկ կը համաձայնէին իր հետ՝ թերթին հետեւելիք ուղղութեանը մասին, թէեւ անոնցմէ ոմանք կարդ մը խնդրոց մէջ հակասեցին զիրար։

Այդ շրջանը, վերջին տարին, անկեղծապէս խօսելով, Ճիվէլէկեան էֆ.ի թուլացման ու ակարացման շրջանն էր. առանց չատ ծեր ըլլալու, բազմամեայ լրագրապետը այլ ևս յոգնած կը զգար ինքզինքը երսունընհինգ տարուան միօրինակ աշխատութենէ և մնականաբար չէր կրնար պահել առջի եռանդն ու ժրութիւնը։ Վերջապէս անկողին ինկաւ, ուերեք ամսուան հիւանդութենէ մը ետք, աւանդեց իր հոգին։ Եւ սակայն, իր այս յոգնածութիւնը ու լրագրական կեանքէ զգացած տաղտուկը չեն կրնար մոռցնել տալ մամուլին նուիրած իր երկարատեւ աշխատանքը որու միջոցին օրն ի բուն գրաւեալնին առջեւ էր, անձամբ հսկելով ամէնէն մանրակրկիտ գործերուն վրայ իւր, վարելով խմբագրութիւնը, անօրէնութիւնը, հոս հոն երթեւեկելով, տեսակցելով, մինչեւ իսկ լրաքաղելով։ Ամէն անգամ որ կ'ացելէի իրեն, վերջին տարիներս, իր նեհարցած դէմքը ու ակնոցներուն տակէն դալկացած նայուածքը կը մտանէին blasé մը լրագրական ասպարէզին, որ տեսակ մը ձանձրոյթով ու տաղտուկով կը խօսէր իր թերթերուն վրայ, տեսականին մէջ յուսահատ մը՝ բայց գործնականին մէջ յարատեւող մը չարունակ։ Պէտք է աւելցնեմ, ի պատիւ իր տիւրատին, թէ լրագրական շրջանակին մէջ իր ունեցած արժանիքներէն դուրս, Ճիվէլէկեան էֆ.ն ընկերական անձ մըն էր իր բազմադիմի յարաբերութիւններովը և նոյն իսկ օտարներու առջեւ յարգելի կը դարձնէր հայ լրագրապետի դիրքը՝ իր տնտակցութեանց մէջ։ Ընտանիքի պատուական պետ, գրասենեակի հայր և սիրաշէտ մարդ մը, Սուրհանդակի և Ճերիտի ողբացեալ արտօնատէրը լաւագոյն տիւատակ մը կը թողու բոլոր զինքը ճանչցողներուն մտքին մէջ, և մենք՝ օրագրողներս՝ հակառակ այն գրչի պայքարներուն զորս մեզմէ ոմանք հաղուադէպ կերպով ունեցած էին իր թերթերուն կամ խմբագրութեանց հետ, — խմբագրական կեանքի անխուսափելի վէճերը, — խորունկ և անկեղծ ցաւով մըն էր որ խնցանք ու արձանագրեցինք մեր երիցագոյն պաշտօնակցին մահը ու չրջապատեցինք երէկ իր դագաղը։

* * *

Նոր և հետաքրքրաշարժ գրքի մը հրատարակութիւնը կուգայ պէսպիսութիւն մը ընծայել չաբթական Քրոնիկիս մտաստուեր հանգամանքին որով ամէն անգամ ծանօթ դէմքի մը անհետացումովը զբաղելու տխուր հարկին մէջ կը գտնուիմ։ Այս նոր գիրքը թարգմանութիւն մըն է, բայց հեղինակութեան մը արժէքն ունի, եթէ ո՛չ աւելի, — մանաւանդ բաղդատուելով այն ոտանաւորի արեղցրեղ տեսրիկներուն և անհամ, անխնամ սրձակ հատորիկներուն հետ որոնք լոյս կը տեսնեն այնքա՛ն առատութեամբ՝ որքան կը ներեն հրատարակչին կամ հեղինակին նիւթական միջոցները։ Նորվէկիացի համբաւաւոր երկբախոյզ Ցրիստօֆթ Նանզէնի Դեպ ի Բեւեռ գործին թարգմանութիւնն է այս, Մեսրոպ էֆ. Նուպարեանի կողմէ կատարուած և Իզմիր տպագրուած։ Այս ուղեւորական հռչակաւոր գիրքը ֆրանսերէն ընտիր թարգմանութենէ մը ի հայ փոխելով, — կը գրէ թարգմանիչն իր յառաջաբանին մէջ, — հաստատ գիտակցութիւնն ունինք օգտակար հատոր մը աւելցուցած ըլլալու հայերէն հրատարակութեանց նեհար շաբթին վրայ որոնք արդէն ամէն անգամ լաւ ընտրութիւն մը չեն յայտներ գեղարդարաբար։ Նուպարեան էֆ.ի այս յայտարարութիւնը այնքան ճիշդ է որ մոռցնել կուտայ անոր յաւակնոտ չեչտը եւ արդարեւ, գիտական ճամբորդութիւններ, ուղեւորական պատմութիւնները ամէնէն աւելի ախորժով ու օգտակարապէս կարդացուող թարգմանութիւններն են մեր մէջ։ Նանզէնի դէպ ի հիւսիսային սառուցեալ Բեւեռ կատարած քաջարի արշաւանքին առասպելանման յիշատակները առաջին տեղ մը կը գրաւեն այս շաբթին մէջ։ Մոլիէռի թարգմանիչը լաւագոյն ընտրութիւն մը չէր կրնար ընել իր այս անգամուան հրատարակութեանը համար, և Գրախօսականներու թողլով մանրամասն խօսիլ այս երկին վրայ, որ կ'արժէ, կը նօթագրեմ միայն անոր երեւումը հաճոյքով։ Մոռցուած չէ այն բուռն հետաքրքրութիւնը զոր ատեն մը կ'առթէին ժիլ Վէռնի գործերուն յաջորդական թարգմանութիւններն, իբր թերթօն, Առեւելքի մէջ և յետոյ առանձին հատոր կազմելով։ Դպրոցական պատանիներն ու դեռատի աղջիկները մանաւանդ իրենց ժամացոյց ընթերցումներուն կը նուիրէին, փոխանակ ֆրանսերէն լեզուի վէպեր կարդալու. և ուրախալի է տեսնել որ Թերեւս օմանի, որովհետեւ հանդարտութեան մէջ կրնայ խմասուութեան խելամտիլ։

Երկրորդ խեղաթիւրումն։ «Վանանդացւոյն յօդուածին երկու երրորդը պարզ արանջագիր է»։ Ինչ ըսել այս սուտ, այլանդակ խեղաթիւրման... 327 տողով պատասխան մը կը գրենք, որուն մէջ 7-8 տողի մէջ կը զգուշացնենք մեր հակառակորդները, որ Գ. Արէտի գեղեցիկ աչքերուն համար չէ, որ իւր կողմը կը բռնենք, այլ այս գրական խնդրին մէջ ունեցած իրաւունքին համար. և անա՛ Եէլքէնճեան մը՝ այս մեր յայտարարութիւնն իրեն զէնք ընելով՝ «յօդուածին երկու երրորդը արանջագիր է» կ'ըսէ։ Մա՛ռդ Աստուծոյ, փոխանակ աւելորդ ճիգերով ժամալաճառ ըլլալու, ա՛ռ սա թուարանութեան գիրքը և տես թէ 327 տողին $^2/_3$ մասը ի՞նչ կ'ընէ...։ Դիտե՞ս ինչ կ'ընէ. 218 տող. ո՞ւր է իմ յօդուածիս մէջ 218 տող տրանջագիր։ Եւ այս խեղաթիւրիչ հնարամտութիւնը կը գործածուի ա՛յս և բոլոր նախընթաց յօդուածներուն (և թերեւս հետագայներուն) մէջ ալ։ Ճարտարախօսութեան մէջ ասոր կ'ըսենք «Ցուցումները տկարացնել»։ և այս հնարքը ինքնածին է կ'երեւայ Եէլքէնճեանի։ Տղաք կամ աւելի ուստնղք՝ երբ հակառակն իրարու հետ, իրարու ցուցումները չհանկնալ կը ձեւացնեն, և զօրաւոր ապացոյց մը տկարացնել կը կարծեն. «Ինչ, ինչպէս, ինչ բսիր, չհասկցայ, մէյ մըն ալ կրկնէ՛» ըսելով...։ Նոյն տղայամտութեան կը դիմէ Եէլքէնճեանն ալ։ Երբ փաստերու ուժին տակ տկարանայ. «Վանանդացւոյն ոճը չեմ հասկնար» կը գոչէ. «բան մը հասկնալու համար իր տրանջագրին մէջէն հարկ եղաւ հինգ վեց անգամ կարդալ.»։ «Յօդուածագիր Վանանդացին կարողութիւն չունի ինքզինքն արտայայտելու». «բաղմաշփոթ խառնուածութիւն», «բրիւրաշփոթ խառնուածութիւն», «ընդմտաստութիւն», «Ցասումն», «Ջղագրգռութիւն» և այլն, և այլն բարբաջանքներ կը շարէ, միամիտները խաբելու համար։ Մենք Եէլքէնճեանէ մը ոճի դաս առնելու հարկաւորութիւն չունինք։ Եթէ՝ ինչպէս կը վկայէ, մեր գրածէն բան մը հասկցած չէ, ասոր պատճառն է՝ Ա) վիճաբանութեան նիւթին՝ իր գիտութեան սահմանին չվերաբերիլը։ Բ) Նեղ մտած ժամանակ չարունակ կարծիք փոխելը։ Սարիւը սերկիէն կը հոնչէին, երբ նեղն ինկան՝ սարէն փարեցան։ Նիւթէ նիւթ ոստոստողը, թռչողն ո՞վ է։

Բայց երրորդ մեծագոյն խեղաթիւրումն, որ զրպարտութիւն է միանգամայն, իր կատարելութեան գագաթնակէտը հասուցած է, le chevalier sans peur et sans reproche! «Ջղագրգռութեան պարագան միայն կրնայ փրկել զինք՝ իր գրուածքին մէջ ցան ատանդ յեռեալ վ.ի անվայել ինչ ինչ բառերու և խօսքերու ամօթէն»։ Անաւասիկ թուղթ ու գրիչ և... ծուղակին մէջէն թող գրէ որոնք են «անվայել ինչ ինչ բառերն եւ խօսքերը»։ Քանի որ խեղաթիւրիչն սկսաւ զրպարտչի եւ անուանարկչի դերն ալ կատարել, հրապարակաւ կը ՊԱՀԱՆՋԵՄ իրմէ որ մանրամասն ցոյց տայ յօդուածիս մէջէն անվայել ու ամօթ(ալի)ց խօսքերը։ 20 տարուան հրապարակագրութեանս մէջ առաջին անգամ կը հանդիպիմ այսպիսի ապիրատ զրպարտութեան։ Իրեն կը չնորհեմ սարեմի ալ սարէմի ալ ամէն իրաւունք, բայց ոչ անձնական պատիւս։ Եթէ հրապարակաւ յեսոս կոչում չկարդամ լրագրին մէջ՝ որոշ և մեկնի խօսքերով, այն ատեն ծուղակէն պիտի առաջնորդեմ զինքը՝ բարեկամի մը սենեակը՝ որ coming events cast their shadows before։ 2-3 տողով կրնաք լուսաբանել հրապարակաւ 1-2 օրուան մէջ, և ազատել Ձեր օձիքը։ Մեր յօդուածը կրկին կարդացէք։ Տեղ մը տգիտական հանճարամտութիւն ըսեր ենք. արդեօք ա՞յս է «անվայել խօսքերու ամօթը»։ Կը կրկնենք և երկու ձեռքով կը ստորագծենք, որ լեզուակազմութեան նկատմամբ յայտնած իր կարծիքներուն մէջ՝ ագէտ է, տգիտագոյն և թերեւս ամենատգէտ՝ այնպիսի այլանդակ հայեացքներ յայտնողը։

2. Ամենամեծ խեղաթիւրումը՝ որ կանխենք ըսելու, Եէլքէնճեանի ԵՐԵՔՈՂՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՐՈՒԹԵՆԷՆ յառաջ եկած է, հետեւեալն է։ Փոխանակ մեր գրածը՝ «բան մը հասկնալու համար») ըստ վկայութեան անձին, 5-6 անգամ կարդալու, իմաստները կրկին դասաւորելու, գրուածքին չէնքը բոլորովին վեր ի վայր չրջելու «(որ թարգմանի՝ ըստ իս, խեղաթիւրելու) լաւագոյն կ'ըլլար՝ իր նախորդ յօդուածը կարդալու, մեր տուած պատասխանին հետ համեմատելու և այն ատեն հարկ չէր մնար երկիւղան գրածն այսօր մոռնալու։ Կ'ամբաստանէ զմեզ, իբր թէ իր բերանը դրած բանաձեւին մէջ «ՈՍՄԱԿՕՐԷՆԻ ՄԻՋՈՑ» վարպետական յաւելուած մը դրեր ենք, «գաղտուկ յաւելուած սպրդեցուցեր ենք» ելլն.։ Ուրեմն, խեղաթիւրում ըրեր ենք, խարդախութիւն ըրեր ենք։ Ձեր լիտղուբեան օդնենք, Գր. Եէլքէնճեան։ Ձեր առաջին յօդուածն ես կարդամ, Դուք հաճեցէք միտ դնել. «Սարք, Սարքեմ բառերուն ի նպաստ (Վանանդացին) կ'ըսէ թէ ասոնք «Ժողովրդական կազմութիւն ունին» և թէ ԱՌԱՐԿԱՆԱՆ ԼԵԶՈՒՆ (մենք կը ստորագծենք) յոգնականակերտ գրասենչ ի՞նչ բաներու մէջ դուրս վտարել չի գիտեր բառաչինութեանց մէջէն թէ բաւաչինութեանց մէջէն։ Ցայսմիկ է թէ ներկայ խնդիրը բաւաչինութեան չուրջ կը դառնայ, իսկ (Բ)երու պաշտպանն ջանադով Վանանդացին, իր վարդապետութեան իբրեւ թիկունք՝ մէջ կը բերէ շարք մը օրինակներ, որոնցմէ մին բառաչինութեան օրինակ մըն է, իսկ միւսներն աշխարհաբար լեզուի մէջ գոյական անուանց յոգնականացման ձեւերու նմոյշներ... Ոչխարիս խնդիրը բաւական ձեւոց մէջ Քերու ջնջման կամ պաշպանման վրա՛յ էր, և Վանանդացին գայդ մոռցած՝ ուրիշ կողմեր կը թափառի»։ Խարդախո՛ւ ենք։ ռամկական լեզու, ռամիկ լեզու կո՞ր Ձեր առաջարկութեան մէջ։ Ինչ պատասխան պիտի տաք այս լեզուական դատաւորեան զոր երկ ըրիք, և այսօր կը մոռնամ, զմեզ խեղաթիւրող ներկայացնելու համար։ Մեր ի մէջ բերած օրինակները (մեղմնակ, աչխել, ցրցնիկ, քրտնիմաչ, ծեծել, աչքիլել, լիցցնել, պատանիկ, ցրնել ևն.) բայ չեն։ Ձեզի անծանօթ ըլլալով այս պարագան չէի՞ք ճգներ սաբէլի տեղ սաբնել մը անկիլ... Եւ ասոր համար չէ՞ որ գրիչ առինք, և գրեցինք թէ սաբէլ ժողովրդական, ռամկական կազմութիւն մըն է։ Հիմայ ալ նեղը մտնելով, կը կրկնէք դարձեալ «է չի կրնար կենալ՝ անդուշտ ըստ կանոնաւոր դասական օրինաց»։ Ասոր ո՞վ կը տարակուսի։ Այդէն նախընթաց յօդուածիս մէջ Ձեր 7-8 օրինակներու վրայ իմ կողմանէս՝ 21 օրինակներ աւելցնելով, ապացուցած չեղա՞նք թէ գրաբար լեզուի կազմութեան օրէնքներէն տարբեր կանոնները կը չարժի հայերէն ռամկական։ «Մե՞ն» կայ Ձեր գլուխը, որ գեռ կը պնդէք։ Պարոն Եէլքէնճեան, նեղ մտած, օձիքը մեր ձեռքէն ազատելու համար զուտ զրպարտութիւններ ընելու ելեր է, խեղաթիւրող անուանելով զմեզ, իբր թէ յաւելուած մը բրած ըլլանք իր գրածին մէջ։ Մենք վիճաբանելու այս կերպը սորված չենք։ Խեղաթիւրման տիպարն ինքն է, մեր անձին վրայ մուր չրել կը ջանայ։ Խնդրին վրայ մնանք. «ժողովրդական»_կամ «ռամկական» կազմութիւն ըսելով կը հասկնանք որ թրքական կամ քրդական փոխառեալ բառերու օրինօք վարուած չէ այս բառին կազմութեան մէջ ժողովուրդը կամ ռամիկը, այլ իր լեզուին ընկել ու հարազատ հոգւոյը։ Ասով «Ջուր կ'իյնան» Ձեր էֆտելն ու տրմելը, բարիլն ու խալտինալը, նոյն իսկ եթէ... քանդրինգական բունեցոյլ հատացած ու թանձրացած ըլլան։

«Բ՚ն կը կենայ, Վա՞նանդացի, կ'ըսէ վերջապէս, բայց ռամկական պայմանաւ, Սարքեմին վիճակակից ըլլալու պայմանաւ.» Ապրի՛, բաւական մեծ քաջութիւն է այս խոստովանութիւնը, զոր կրցանք մեր յօդուածներու չնորհիւ — բուռնութեամբ իսկ խլել Եէլքէնճեանի բերանէն։ Անծանօթ ապարդիւներ պօռալով ազմիկլով (որոնց ինք «հեղիկ հանդարտիկ» կ'ըսէ...) չրջագայելէն հոգը, դժվարի կը գտնենք այս՝ նոյն իսկ ակամայ խոստովանութիւնը։ Բայց «այբն ըսողը բեռն ալ ըսելու է» կ'ըսէ գերմանական առածը։ Ցիշողութեան տկարութիւն մարդկային բան մըն է, ուստի և ներելի, բայց եղէք գոնէ ա՛յնչափ պատուաւոր, աւելին չենք պահանջեր, եռ առնելու այն ծրի զրպարտութիւնը՝ զոր կ'ընէք թէ «սոյն մտադրութեամբ՝ մեր բանաձեւին մէջ «ռամկորկեանի մէջ» փոքրիկ, գաղտուկ յաւելուածը սպրդեցուցեր է, յաւելուած՝ որ մեր խօսքին խմասը բոլորովին ի հակառակն կը չրջէ»։

3. Ձեռք առնուինք երրորդ թիւը, որ է ԵՐԵՔՈՂՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՐՈՒԹԵՆԷՆ։ Եթէ «յոմա մի» եւ ոչ աւելի, կամ աւեւտարանական բառով՝ «մանանիոյ հատին» չափ գաղափար մը ունենար Գ. Եէլքէնճեան՝ լեզուակազմութեան մէջ իւրաքանչիւր լեզուի ոգւոյն վրայ, այն ատեն ամէն կէտերու մէջ ալ իրաւունքը մեզն ըլլալն իսկոյն պիտի հաստատէր։ Ձենք գիտեր որ հոս մեր ընելիքները պիտի կարենա՞ն հասնիլ, թէ թարգմանի պէտք պիտի ունենայ։ Լեզուներու կեանքին մէջ բառ մը կրնայ 2, 3, 4, 5 անգամ ի նորոյ կեանք առնուլ. կրնայ բառ մը ծնանիլ ու

մեռնիլ, վերտին ծնանիլ, ապրիլ (երկարակեաց կամ կարճակեաց, ինդիր չէ այդ), վերտին մեռնիլ, նորէն կենդանանալու համար։ Հարկ է արդեօք լեզուաց կեանքին մէջ այսպիսի՝ ակներեւ, ակնյայտնի, զգալի, չշափելի իրողութեան մը վրայ խօսիլ։ Թափել բառը ծնաւ իր կրկնակը՝ բափբափել, բափբափել՝ ըստ օրինաց Հայ լեզուի, ծնաւ գրաւբափել՝ որ կոչեցաւ բօրափել, և ուրիշ մը՝ որ անուանեցաւ բափբափել. բօրափել ծնաւ գրօրուել, բօրուել ծնաւ գրօրվել։ իսկ բափբափել ծնաւ գրփրփել. բփրփել կարելի է որ երբեմն բլլայ՝ բբփել որդի մը և բբվել թոռ մը ունենալով, որմէ յառաջ կենայ գալ նորէն նախնաւոր պատկերը՝ բափել, և թերևս և բափել։

Երկրորդ և վերջին օրինակ։ Դրաբարի մէջ ծախեմ՝ ինչպէս աշխարհածանօթ է, ունի 2 գլխաւոր նշանակութիւն. ծախմ ընել և վաճառել, սպառել, եղծանել (օր. զոսկին յանօգուտ պէտս ծախել. Ոսկ. Պ. Ա. էջ 62. զանազան ժամանակս ի զեղխութեան և յարբեցութեան ծախել. Անդ. էջ՝ 113)։ Այս գրական ծախմ բառն ունեցաւ երկու փոփոխութիւն. աբեւմտեան հայերէնին մէջ՝ ծախմ ընել, ծախել, («շատ կը ծախքես»). իսկ արեւելեան գաւառաբարբառին մէջ՝ ծախել, որ բաւական առոյգ եղաւ տեղափոխուելու և նոյն իսկ արեւմտեան լեզուին մէջէն ծախմելը վտարելու և տեղը գրաւելու փառաւորապէս։ Այսօր ամէն գրող ստիպուած է՝ ծախմ ընել նշանակութեան տեղ՝ ծախել ըսել, քանի որ ծախել գրաբար ձեւն այսօր՝ վաճառել նշանակութիւնն է առած(*)։

Ապացոյ ենք թէ ծուղակին մէջէն պիտի գոչէ նէլքէնճեան. «Ի՞նչ յարաբերութիւն ունին այս օրինակները մը սարեմին հետ»։ Բիչ մըն ալ թող սպասէ, և անա պիտի լսէ իր՝ ծուղակն իսկալու պատմութիւնը։ Այս օրինակները երկարեալ շղթայ մը կը կազմեն կամ «սպեղեանց սարիք մը», որոնց նման է մեր սարեմին կազմութիւնն ալ։ Սարմ կամ սարոյմ կամ սարիք բառէն՝ (բայց **ՈՉ** սերկիէն) ժողովրդական բառաշինութիւնն՝ առանց «երկար բարակ փնտռելու», թէ իրմէ 400 կամ 500 տարի առաջ սարեմ ձեւը կայ, որ կրնար իրմէ (ժողովրդական) ծածուկ մնալ, անգիտակցօրեն՝ և նմանաձայնական օրինօք (alliteration) յանկարծ ու հաստիկ կցած է իրարու կարգուսարեմ, և առանց զին ու բիւտքերութեան ուշադրութիւն դարձնելու՝ կարգիկ վրայէն ձեւած է սարեմին ալ։ Պր. Նէլքէնճեան առանց տեղեակ ըլլալու ժողովրդական բառաշինութեան այս շա՛տ ընդհանուր եղանակին, մանաւանդ թէ գրաւորին մէջ ծանօթ ըլլալով իրեն սարեմ ձեւը, յանկարծ այնպիսի յանձնապատասխանութեամբ՝ խախտելու եկաւ սարեմի նոթակերտ ժողովրդական ձեւը, որ այսօր 60—70 տարուան հնութիւն մը ունի Սարեմ ձեւին վրայ իբր ամենազօրաւոր նեցուկ ձեր կարծեաց, յեցած տեսն, չկրցա՛ւ անցնիլ ձեր մաքէն, թէ սարեմի պաշտպանները՝ որոնց միտին համար «չդիտուն ու չմարմուն չէ» կ՚ըսէք, կիրայնին ձեզի գաղան մը պատրաստած ըլլալ, որուն մէջ «ոտքով գլխով» թաւալգլոր ինկաք, բառի մը մեկ ձեւեմ՝ միւս ձեւին կանոնաւորութենն ուրանալ ուզելով։ Ասիկ ակնյայտնի է որ բոլոր ձեր գրութեան մէջ՝ a priori գրաւուած էր ձեր միտքը՝ սարեմ ձեւէն։ Բնական է որ ճշմարտութեան չհասնիլք։ Եթէ յայտ քիչ մը տարակոյս ծնած ըլլար ձեր մտքին մէջ, այսպիսի պարզ դիտելի մը մէջ ո՛չ խեղաթիւրումներու դիմելու պէտք կը մնար, և ո՛չ՝ ժողովրդական բառաշինութեան նկատմամբ այդչափ ոգեւորութիւն ցոյց տալու հարկ։ Ձեր յառաջ բերած սարեմ ձեւը, գլխոցէք որ սարեմի պաշտպաններուն ծանօթ էր, ոչ թէ 2 անգամ այլ 6—7 անգամ և գրքերու մէջ՝ տպուած։ Որպէս զի Թաթոյ ըսածները փասխուս չկրծէք, օրինակներով և հիներով պիտի խօսիմ։ Յառաջ բերած էք 1. «...ի քաղաքն Տարսուս սարեցին զպէտս հարանենցն» Ս. մատենագրէն. բայց կս ձեզի ԷՋՆ ալ ըսեմ, որ է՝ **103** (տպ. Մոսկուա, 1856). 2. օրինակ... «Ի քուրձ մի՝ զոր յառաջ էին սարել» ԷՋՆ է՝ **67**։ Բայց նոյն գրոց մէջ կա՛յ այն ձեւը՝ զեռ 2 տեղ. «սարեցեալ սրնմաց,» էջ՝ 19, գարձեալ, «սարեցեալ բաղում հեծեալս» ԷՋ՝ 17։ Սարել (բայց ոչ ձեր սարելը) բայը ծանօթ է սարեմի պաշտպաններուն զեռ 3 տեղ, նաև՝ բացէք Փեշտիմաձեան պատուելի հայկաբանին՝ հայերէն բառգիրքն (տպ. Կ. Պ. 1846) և տեսէք սարեմ՝ ձեւը,

(*) Այս բնական երեւոյթ մըն է, որ ոչ թէ միայն արդի գրական լեզուի մէջ մտած ու հաստատուած է, այլ մինչեւ հին դարերու հայերէնին կ՚ելլէ սաղ ծագումը, կամ եթէ ականջներ չենք խոցեր՝ նոյն իսկ մինչեւ Ոսկեդար։ **ՄԵՂՐ** բառէն ունինք մեղաւոր ձեւին քով՝ յոգնականակերտ մն՝ մեղմասեր (Բարս. վեց. էջ 85), մեղմաբեր լինել (Ագաթ. էջ 482). ունինք յոգնականակերտ սեռ. մն. մեղաճային ծնունդ (Ագաթ. էջ 268), մեղաճային (Ղեւոնդ. Զօր. տպ. [4 հար.] էջ 205, 211). — **ԿԵՍՈՒՐ** բառէն ունինք՝ կեճասերի քով (կոչ. Լնդ. տպ. Վենն. էջ 247, Ոսկ. Պ. Ա. էջ 491) և կեճարարի քով (—կրենք, Ոսկ. Մաթ. էջ 523.— Լոյս Եղն. 93, — Աստուածայայտնութիւն Եւս. Քրոն. Ա. էջ 3) և կեճնաւոր լինել ումեք (Եփր. Գ. հար. էջ 206, — Մկրտութիւն Ագթ. էջ 300), ունինք և կեճնական, «մեռանելոյ կս և չես կեճնական = Ոսկ. Եւ. (Յեռ. էջ 162 [տպ. չունիմ քովս] = չես ապրանաց)։ Միմեանցզրկութեանի քով (Բուզ. էջ 38) ունինք՝ միմեանցաւեր բարոյք (Ոսկ. Յոհն. էջ 98)։ Ուրեմն յոգ. երեք գրերէն (f, u, g) երկու վերջիններն հին գրաբարին մէջէն ալ կը մնան. ինչ ան գտնելութիւն եթէ առաջինն ալ ռամկօր նէն մէջ մնայ։

(*) Օր. այսօր կը գրենք «կամաց կամաց» բայց գիտենք որ արաարերութեան վրիպակ մըն է այս, քանի որ զամուց ի զամս, զամ բան զզամ եւն. ձեւին համապատասխանող ժողովրդական կամ ռամիկ բառն է։ Դպակ կը գրենք՝ կեսկ կը կարդանք, եւն. եւն.։

երկրորդ՝ Զանիջանեանի բառգիրքն սարեմ ընդդէմ մոլութեան, երրորդ Աւգերեանի բառգիրքն (տպ. Վենն. 1825) սարեմ to arise, եւն.։ Հիմա կրնաք թերեւս ուշաբերել թէ ինչո՛ւ ուրեմն այս ձեւը դիտալով հանդերձ, պաշտպանած ենք սարել ձեւը։ Թաթուլ չցիշատակեց մինչեւ հիմա սարեմ ձեւը, որպէս զի՝ բառակազմութեան նկատմամբ Ձեր ունեցած **ՑԳԻՏՈՒԹԻՒՆ** կարծեաց ծուլակին մէջ բռնի զՁեզ։ Հասանք մեր նպատակին։ Տեսէք ուրեմն թէ որպիսի՛... յարդէ թերը կը չոզացնէք Ձեր գրչամարտիկ ասոյնիներուն դէմ՝ զանոնք ծաղրելով, ծանակելով, գրել չգիտցող հոչակել ճգնելով։ Զարմեր, կը հաւատամ զՁեզ, վայրկեան մը իսկ կորսնցնել Ձեզի պէտներու հետ վիճաբանելու, վասն զի— պուռտաթսու եարարուրեամբ մը (որուն դուք՝ «Տեղիկ հանդարտիկ» կ՚ըսէք) գիտէք Ձեր սուտ –pardon! սխալ կարծիքները պիտի ըսէի, պարարտ լորամարդիներու պէս կլլեցնել այլոց, բայց բարեբախտաբար՝ անմտաց (ինչպէս կ՚ըսէ պատմագիրը)։

«Տարիկ, տարտամ, անգոյն, անարակ, անորոշ և միանգամայն հանրածանօթ հասարակաց տեղիքներ են ատոնք, զոր քշել կ՚ուզէ Վանանդացին, իբրև լեզուաբանական խորին խորհուրդներ։ «Կոլոմբոսի հաւկթի» պատմութիւնը կ՚ինչայ միտքս։ Եթէ այն Ձեր «տարիկ, տարտամ» եւայլն անուանած հասարակաց տեղիքներն ծանօթ էին Ձեզի, ինչո՛ւ Ձեր խորախորհուրդ սրամտութեամբը չկրցաք ուղիղ հետեւութիւն հանել, ինչո՛ւ չկրցաք կամ չուզեցիք։ Մերթ ցուցումները հոս ալ տ՚ալացնել (infirmer) կը ջանաք, Ձեր ճարտար մէկ դարձուածքովը՝ հասարակաց տեղիք անուանելով, և ամբողջ հատուածին վրայէն հարեւանցիկ անցնիլ փափաքելով։ Մենք ջանացինք մեր ռամիկ սարեմը՝ սեկիկներեն ազատել՝ հասարակաց տեղիքներ գործածելով, և ոչ թէ Ձեզ նման խորիմաստ բանասէր երեւալով՝ մեզի անծանօթ terra incognita սահմաններու վրայ թափառելով...

Երբ ծաղրելը չի յաջողիր, կը նախատէք, բայց նախատելը փաստ չէ։ Երբ նախատելն ալ չի յաջողիր, կամ բոլորովին կը լռէք, կամ խնդրին քովէն կը սողսկիք, կ՚անցնիք, կամ «Վանանդացւոյն ոճը չէք հասկնար»։ Ձեր նախընթաց յօդուածին մէջ վկայութեան մը յառաջերութեան նկատմամբ Ձեր մէկ խարդախութիւնն յերեւան հանեցինք, հիմա ալ սկսաք Ոսկեդարի ու չՈսկեդարի իրարու խառնել, անհամ խորհրդածութիւններ ու խեղկատակ ծաղրածութիւններ ընել։ Բայց այս հաղպատութիւններով ու փախուստներով ակամայ իսկ կը հաստատէք թէ յանձնապատասխն տգիտութենեն յառաջ կուգայ այս ամենայն։ Սարիքին իրը շարունակութիւն, շարմ ունեցած գործածութիւնը. ցոյց տուինք շարմ, կարգ, շղթայ, սարիք փոխաբերական իմաստ ալ ունին ըսինք, և օրինակներով խօսեցանք, և անա նոր հնարք մը. «հանդէս» կ՚ըսինք «բեմ» (թատր) կը հասկնանք, և սարեմին միայն «պատրաստելու» նշանակութեան կը կապէիք կը մնար։ Վերջին անդամ կրկնենք. «Հանդէս մը սարեցին» «պատրաստեցին» ըսել չէ, այլ «հանդէս մը կատարեցին» «կարգուկանոնով» հանդէսին իւրաքանչիւր մասունքն ի գործ դրին «ու ասկէ շատ բնական կերպով կը հետեւի՝ հանդէսին մասանց շղթայակերպ չարունակութիւնը»։ Կը տեսնէք, որ Ձեր 4½ սիւնակ յօդուածին մէջ, յորում «Թաւէ... թաւ» թռչողն Դուք էք, չի գտներ Թաթուլ կէս մը, որուն համար կարենայ ըսել «իրաւունք ունի նէլքէնճեան»։ Պր. Նէլքէնճեանի վերջին մէկ առարկութեան պատասխան մը ունիմ և կը վերջացնեմ ընդ միշտ։

Սարեել իբր Սարկել չուզեցի նկատողութեան առնուլ, ո՛չ թէ ինչպէս ինքը կը կարծէ սեկի բառին հետ նոյնութեան համար—այս համեմատութիւնն այլևս պառաւից ստուգաբանութեան դասակարգին կը վերաբերի—, այլ որովհետեւ սարկելը զրի առնող գաւառաւոսն անծանօթ էր (ինչպէս գրած էի) և է ինծի։ Եթէ Սրուանձտեանց Սրբազանն է, այն ատեն վանեցւոց բառ մը պիտի ըլլայ, բայց քանի որ ի և կի՝ վանեցւոց լեզուին մէջ ունեցած խորութեան նրբութեան տեղեակ չեմ՝ այն կողմերը ճամբորդած չէի լսելու համար, չէի կրնար որոշ գաղափար մը կազմել։ Թերեւս Զիթձեան էֆ. այս նիւթիս մէջ մեղի մեծ ծառայութիւն մը մատուցանել հաճի, ստուգելով այս կէտը. այսինքն. եթէ այս բառն այն կողմերն զեռ ի գործածութեան է, քանի մը նախադասութեանց ֆաւքածոյ մը ընելով, զրկէ մեզ, որմնցմէ կարենանք նախադնաց և յետագայ բառերու չարքին չնորհիւը հետեւցնել թէ հոս ալ սարեմն է բառը, և կը պէտք չենք ի փոխել(*)։ Իսկ սարելը կը թողունք որ մէկ մէկ քննայ իր գտնուած բառարքին... խելաց կողմը։

Մեր յօդուածին «տգեղ նիւթեր» հատուածին տրուած պատասխանը՝ բնական էր թէ à la եկեղէնճեան՝ նախատական պիտի ըլլար՝ «անճարակ ու անիրկեր» անուանելով զմեզ՝ թէպէտ մակբայական դարձուածքով։ Կ՚արձակենք այլևս զինքի խաղաղութիւն։ Կը խնդակցինք մենք մեզի, ասանելով կործեսի հեռուկս նէլքէնճեանի, որ այս օրերս լրագիրք աւելի գործնական կերպով կը հատատեն մեր բաժը, միշտ սարեմ գործածելով և թող տալով իր Ղարեան քնոյն մէջ՝ վանանած սարեմը...

Սարեմբարոյ բժիշկն ազատ է այսու-

հետեւ աւելի աղդու գեղագիրներ գրելու, չմոռնալով գեղագրին 5րդ և 6րդ բաղադրութիւններու dosesերը քիչ մը աւելի աղդու ընելու՝ «ինդիրը փոխելու ճիգը» 5 կրամի վերածելով, իսկ «լեկտներու գարգացման վրայ գաղափարը» գրելով 0,0001։

ԹԱԹՈՒԼ ՎԱՆԱՆԴԱՑԻ

13 փետր. 1907

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՎԱՏԻԿԱՆ

ՕՆԵՎ ԴԵՑԱՆԱՆՆ ԽՆԴԻՐԸ

Մեսիսor լրագիրը տեղեկութիւններ կը հրատարակէ մոնսէնիէօռ Մոնդանեվիի ընակարանէն գրաւուած պաշտօնագրութիւնն պարունակութենց վրայ։ Վատիկանի քարտուղար Մէրրի տէլ Վալ կարտինալին և Մոնդանեվիի միջև տեղի ունեցած թղթակցութեան արդիւնքն նամակ մը կայ, որուն մէջ Մէրրի տէլ Վալ կը շնորհաւորվի մոնսէնիէօռը, եկեղեցիներու մէջ ցուցակագրութենց ատեն տեղի ունեցած միջադէպերուն համար։ «Այս միջադէպը, գրած է Մէրրի տէլ Վալ, կատարելապէս կը համապատասխանէ Պիոս Ժ.ի տեսութենց և իր գաղաքականութեան։» Ուրիշ նամակի մը մէջ ալ Մէրրի տէլ Վալ կը խօսի ընտրութենց վրայ։ Կը գրէ թէ «Աքիոն Լիպէռալ» կաթոլիկ ընկերակցութեան պետ Պ. Բիու իրաւունք ունի ամէն գուսանները ընտրելիներ ներկայացնել, պայմանաւ սակայն որ այդ ընտրելիները հանրապետական կուսակցութենէ ըլլան, և թէ պանպանողականներէն դրամական օգնութենէ զատ ուրիշ բան չի սպասուիր։ Ուրիշ նամակի մը մէջ ալ մոնսէնիէօռ Մոնդանեվիի տեղեկութիւն կուտայ Մէրրի տէլ Վալ կարտինալին թէ մէջողներս ձեռք առնուած են Լա Բաղռի և Լա Բռեսլ լրագիրները սիրաշահելու և Վատիկանի պաշտօնական օրգաններն ընելու զանոնք։ Մոնդանեվիի ուրիշ նամակով մըն ալ կը դանդաղի թէ ազատական կուսակցութեան պատկանող մոնսէնիէօռ Սմիդ օգնական անուանուած է Բարիզի ծերունի արքեպիսկոպոսին։ Ուրիշ նամակի մը մէջ ալ Մոնդանեվիի կ՚առաջարկէ որ եպիսկոպոսական վիճակ մը տրուի եպիսքիպիւ Քարոլիքի Տեօրէն մոնսէնիէօռ Բէշրնառի. Մէրրի տէլ Վալ անկարելի կը դասէ զայդ, ըսելով թէ Բէշրնառ պէտք եղաւ ծերն չամ բանալ։ Մոնդանեվիի պնդած է սակայն իր առաջարկին վրայ, մէջ բերելով որ հակառակ պարագային չատ պիտի դժուարանան իր յարաբերութիւնները Բարիզի արքեպիսկոպոսին հետ, որ մեծ կարեւորութիւն կ՚ընծայէ այդ անուանումին (և իրօք Բէշրնառ երկու ամիս առաջ Յուսաստի եպիսկոպոս անուանուեցաւ)։ Ուրիշ նամակի մը մէջ ալ Մէրրի տէլ Վալ կը մերժէ կրօնաւորի մը եպիսկոպոսական աթոռ մը յանձնելու առաջարկը, որովհետեւ, ինչպէս գրուած է նամակին մէջ, այդ կրօնաւորը դեռ իբրեւ հոմանուշի կը պահէ կին մը, և որովհետեւ հայր եղած է զաւկի մը։ Այս նուազ ուղղախառ քանանոն ալ նոյնպէս եպիսկոպոս անուանուեցաւ։

— Հավաս հետեւեալ հեռագիրը ստացած է Հռոմէն. — «Կաթոլիկ շրջանակներուն մէջ կը հաստատեն թէ Պիոս Ժ. հետեւեալը յայտարարեր է. — «Ֆրանսայի եպիսկոպոսները Աստուծմէ միայն բան մը պահանջելու են։ Փորձութիւնից տարիներէ ետքը եկեղեցին պիտի յաղթէ իր ծամիներուն, ինչպէս միշտ բրած է։»

— Բրիթիր Ոբերիսպիճ կ՚ըսէ թէ չաբաթ օրը մէկ քանի փոփոխութիւններ եղած են եկեղեցիներու վարձակալութեան պայմանագրութեան մասին և թէ Սէնի կառավարիչ Մ. տր Սելվ յայտարարեր է թէ կառավարութիւնը պատրաստ է բանակցութիւնները վերսկսիլ նոր բնագրի մը վրայ, սակայն ցարդ պատասխան մը չէ ստացած Բարիզի արքեպիսկոպոսէն։

ԿԵՂՐՈՆԱԿԱՆ ԱՄԵՐԻԿԱ

ՀՈՆՏՈՒՐԱՍ ԵՒ ՆԻԿԱՐԱԳԱՆԱՆՈՒ.

Հոնտուրասի և Նիքարակուայի միջև ծագած պատերազմը, ինչպէս յայտնի է, առաջ եկաւ Նիքարակուայի մերժելէն Սպանիոյ թագաւորին իրաւարարական վճռոյն հետեւանքները՝ երկու երկիրներու միջև ծագած սահմանագլուխի խնդրոյն համար։ Այդ պատերազմը կ՚երեւայ թէ կը շարունակէ Նիքարակուային նպաստաւոր կերպով։ Մանանկուայէն կը հեռագրեն թէ Նիքարակուայի զինուորները գրաւեր են Սան-Մարքոսը, զոր կը պաշտպանէր Օրտոնէզ զօրավարը, պատերազմական նախարար Հոնտուրասի։

— Ուաշինկթընէն ալ կը հեռագրեն թէ Հոնտուրաս ու Նիքարակուա եթէ դիւրաւ և չուտով չհաւանին իրաւախոհութեան մը, կարելի է որ Մ. Նահանգները և Մէքսիկա միջամտեն։ Վերջերս այդ պատնէշները պարունակող երկրորդ զեկոյց մը ղրկուեցաւ Հոնտուրասի և Նիքարակուայի։ Տակաւին պատասխան մը ստացուած չէ։

ԱՆԳԼԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

ՄԱՆՇԻ ԹՈՒՆԷԼԸ

Լոնտոնի ֆրանսական դեսպան Պ. Ֆանսոն վերջերս քննեց Մանշի տակէն չմուելիք թունելին բարձրաքանդակ յատակագիծը, որ Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին ներկայացուած է։ Լորտերու Ժողովին մէջ ինդրոյն վիճաբանութիւնը յետաձգուած է, վասն զի Լորտ Ռոզվէրի բացակայ է հիւանդութեան պատճառով։ Սրեսփոխանական Ժողովին մէջ երեսփոխան մը պահանջեց Մանշի տակէն չմուելիք թունելին ծրագիրը յղել երկրին պաշտպանութեան համար կազմուած փարձագէտներու յանձնաժողովի մը։ Պ. Ասքուիթ պատասխանելով, ըսաւ թէ այդ տեսակ յղումի մը պէտք չի տեսներ, վասն զի երկրին պաշտպանութեան մոգովը և ուրիշ մասնագէտներու խորհուրդներ պէտք եղած տեղեկութիւնները հաղորդած են Անգլիոյ կառավարութեան։ Կարդ կ՚ըսէ թէ Մանշի տակէն թունէլ-մը չմուելու ծրագիրը Անգլիոյ մէջ միայն ընդդիմութեան չի հանդիպիր։ Պուլոնների ու Բալէի փրանսական երկու նաւահանգիստներն ալ կը հակառակին այդ ծրագրին, վասն զի նոյն թունէլը բոլորովին պիտի կործանէ վերջերուել երկու նաւահանգիստները, որոնք Անգլիոյ ու Ֆրանսայի միջև երթևեկութիւններէն կը շահին։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ՄԷՔՍԻԿԱ

ՀԵՐԿԱՅԱՑՈՒԱԾՆԵՐՈՒ ՏԵՂԵԿԱԳԻՐԸ ՄԷՋ

Մադրիտէն հետեւեալը կը հաղորդեն վիենական Թերթի մը՝ Ամթիանտէրի Առեւտրական Սենեկին կողմէ տեղադրեալ հիւպատոսին դէմ եղած բողոքին նկատմամբ.

Ամթիանտէրի մէքսիկեան հիւպատոսը իր կառավարութեան տեղեկագիր մը ուղղեց, որ խիստ անմարտաս պարունակութիւն մը ունի Սպանիացիներու մասին։ Այդ գրութիւնը, նախ, քիչ մը անպատշաճ կերպով, կը յիշեցնէ սպանիական նախկին սիրապետութիւնը Մէքսիկայի մէջ և իբրեւ այդ երկրին շահագործողները կ՚որակէ Սպանիացիները։ Հիւպատոսը, յետոյ, ձեռք առնելով Սպանիոյ ներկայ կացութիւնը, կ՚ըսէ թէ այդ երկիրը նոյն իսկ իր պէտքերուն բաւելու չափ ալ բան չարտադրեր։ Սպանիական զինվորները ու ոգելից ըմպելիները և Պարսկերտայի մէջ պատրաստուած կերպասները լաւ տեսակէ չեն։ Սպանիացիները չեն յարգեր առողջապահութեան պայմանները։ Սպանիա, պէտք եղածին չափ ուտելիք չկրնայով արտադրել, պիտի ստիպուի Մէքսիկայի գիմել իր պէտքերը հոգալու համար։ Հիւպատոսը, այդ կարգի չատ մը գիտողութիւններ ընելէ ետքը, կ՚ըսէ որ հարկ է զեղչ մը ձեռք բերել՝ սպանիական մաքսային սակագներու մասին՝ Մէքսիկայէն Սպանիա ներածուած ապրանքներուն համար։ Ամթիանտէրի մէջ երբ այդ տեղեկագրին պարունակութիւնը իմացուեցաւ, տեղացիները խիստ անհանգոյ տպաւորութիւն մը կրեցին։ Քաղաքին Առեւտրական Սենեկը գումարուեցաւ՝ այդ տեղեկագրին վրայ խորհրդակցելու և որոշեց աղդու բողոքներ զրկել թէ՛ արտաքին գործոց նախարարին և թէ Մէքսիկայի ընդհանուր հիւպատոսին։ Ամթիանտէրի հիւպատոսին գործածած խիստ անպատշաճ լեզուին համար՝ Սպանիոյ ուսանող երկրագործութեան նկատմամբ։ Սպանիոյ ներքին գործոց նախարարութիւնը մանրամասն տեղեկագիր մը ուղեց Ամթիանտէրի կառավարիչէն՝ այդ գործին վրայ, որպէս զի հաստատուի թէ Մէքսիկայի հիւպատոսը ստուգիւ այդ տեսակ լեզու մը գործածած է ինքզինքի առարկեղող տեղեկագրին մէջ։

ՃԱՐՈՆ

ԵԼՄԻԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ

Նոյն Ֆրայն Բրեսլ կը հրատարակէ ելմտական խորհրդական Տօքթ. Քարմինքի մէկ յօդուածը ճարոնի ելմտական կացութեան վրայ, թունէլներու և իրողութենց վրայ հիմնուած ուսումնասիրութիւն մը, որով կ՚ըսուի թէ ճարոնի կացութիւնը, հակառակ աննպատակ նշաններու, տագնապալից չի կրնար նկատուիլ։ Ճարոնի արտաքին վաճառականութիւնը այնքան բացառապէս նպաստաւոր պայմաններու մէջ կը զարգանայ, որ այդ զարգացումը անպատճառ պիտի զգացուի երկրին ինտեսական կացութենէն և ելմտացոյցին մէջ։ Անոր ճարտարարուեստին ստացած զարգացումը պիտի ուղղէնէ ճարոնի ամբողջ ժողովուրդին բարեկեցութիւնը։ Յօդուածագիրը յուսալի կը դտնէ թէ ճարոնի պետական յստակոտես մարդերը պիտի օգտուին ներկայ կացութեան հետեւանքներէն։ Տօքթ. Քարմինքի կը յարէ.—«Ճարոն պէտք չէ մոռնայ թէ իր երկրին մէջ չի կրնար հաստատել ամերիկեան մեթոտները և թէ ճարոնի համար անկարելի է, նոյն իսկ զեղչեալ վիճակի մէջ, ընտրանալ Ամերիկայի սեղանաւորական ու ճարտարարուեստի շրջանակներուն մէջ ընդունուած գործառնութենց եղանակներուն։»

ՄԱՐԴԱՍՊԱՆ ՄԻԼԻՈՆԱՏԷՐԸ

ՆՈՐ ԳԱՅՑԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հինգշաբթի օրուան սուրհանդակով հասնող եւրոպական թերթերու կրնկալ թիւերը որ և է հեռագիր չէին պարունակեր Նիւ-Եորքէ՝ այս հոչակաւոր դատին վրայ։ Երէկուան թերթերը միայն կը հաղորդին թէ ընդհ. դատախազ ձէրօմ, փետր. 25ի նիստին մէջ առաջ տարեր է Տիկին Թօռի հարցաքննութիւնը, մասնաւորաբար այս վերջինին ու մօրը՝ Տիկին Նէսպիթի յարաբերութենացը մասին՝ Պ. Թօռի և անոր զոյնին, ճարտարագէտ Պ. Հուայթի հետ։ Մերինտատէրը իր ապագայ ամուսնոյն կը զրկէ եղեր ծաղկեփունջեր որոնց մէջ յանախ պանքնոթներ կը սահեցնէր։ Ի սկզբան, Միս Նէսպիթ մերժեց ընդունիլ այս գրամները, վասն զի տակաւին չէր գիտեր թէ իրօք Պ. Թօռ կը փափաքի ամուսնանալ իր հետ։ Այս վերջինը բնաւ խելագար չէր երեւնար իրեն այդ թուականին, բայց իր ջղագրգռութիւնը սկսաւ այն վայրկեանէն երբ մանկամարդ ազջիկը նկարագրեց անոր թէ ինչպէս Պ. Հուայթ գլխէ հանած էր գինքը։ Այս զրգռութիւնը յարձուն կերպով սաստկացաւ և բուռն հանգամանք մը առաւ, երբ Միս Նէսպիթ յայտնեց իրեն թէ Պ. Հուայթէ ստորագրուած վարկի թուղթ մը ունի իր քով։ Թօռ արգիլեց անոր՝ չգանձել ու ձեռք չդպցընել այդ գրամին։ «Եւ աւելցուց թէ, կը յարէ Տիկին Թօռ, ինք պատրաստ է մեզի տալու որքան դրամի որ պէտք ունենանք, մանաւանդ եւ ես»։

Միս Նէսպիթ Եւրոպայէն Ամերիկա վերադարձաւ 1903ին, Պ. Թօռի հետ զոր կը սիրէր ու իր պարտքերը կը վճարէր անկէ սաստցած դրամովը, թէեւ ակնարկած էր հաւատ ընծայել անոր մասին եղած բամբասանքներուն։ Միս Նէսպիթ քանիցս պատրաստ եղաւ Պ. Հուայթի հետ, որուն պատմեց Եւրոպայի մէջ իր կատարած ուղեւորութիւնը Պ. Թօռի ընկերակցութեամբ։ Մանկամարդ ամերիկուհին ընթերցիկ տիւաբերներ ալ ընդունեց ճարտարագէտէն, որուն սեղանակից եղաւ, և վերջ ի վերջոյ հաւատք ընծայելով Պ. Թօռի նկատմամբ եղած չարախօսութիւններուն, զայն սիրելէ դադրեցաւ։

Ատենց հաշտութիւնը տեղի ունեցաւ դիպուածական տեսակցութեան մը միջոցին 1903ի թթման նախորդ իրիկունը և անկէ ետքը Միս Նէսպիթ այլ եւս որ և է դրամ չընդունեց Պ. Հուայթէ։ 1904 յունուարին դնաց կենակցիլ Պ. Թօռի հետ, Նիւ-Եորքի Կրանտ-Օթէլը, ուր բնակեցան մինչեւ նոյն տարւոյ ապրիլը, երբ վերստին Եւրոպա ուղեւորեցան։

Ընդհ. դատախազը ատենին ներկայացնելով լուսանկարուած օրինակը վերաթուղթի մը՝ Նէսպիթ և Հիմիլ ատարագրութեամբ՝ կը շեշտէ անոր պարունակութիւնը թէ Միս Նէսպիթ յայտարարած է, Պ. Թօռի սպասնպիքներուն ներքեւ, թէ ինք թմրեցուցիչ դեղի մը ազդեցութեան տակ նուաղելով բռնաբարուած էր Պ. Հուայթի կողմէ։ Սակայն Տիկին Թօռ սաստկապէս կը բողոքէ թէ ինք երբե՛ք ըսած կամ գրած չէ թէ Պ. Թօռ կը գանկոծէր զինքը, իր շրջագեստները կը պատռէր ու խելագարի վարմունքներ կ՚ունենար։ Այն ատեն Պ. Ճէրօմ ցոյց կուտայ իրեն՝ լուսանկար ընդօրինակութիւնը այն գրին ուր ինք բրած էր այս յայտնութիւնները։ Տիկին Թօռ կը խոստովանի թէ ստորագրութիւնը իրենն կը նմանի արդարեւ։ Սմբասանանելին փաստաբանը, Պ. Տէլմաս, կը պահանջէ որ այդ ընդօրինակութեան բնագիրը երեւան հանուի։ Պ. Ճէրօմ կը խնդրէ ատենէն՝ դատավարութիւնը յետաձգել յաջորդ օրուան, որպէս զի ինք կարենայ դատարան բերել Նոտար Պ. Հիմմրը և անոր սպագրող-քարտուղարը, որոնք պիտի հաստատեն լուսանկարուած գրութեան վաւերականութիւնը։

ՇԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՂԱԼԱՄԼԸՐԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Համիսի մէջերին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը կէսօրին նոյն մզկիթը գնաց փառաւոր հանդէսով և ուրբաթի աղոթքը կատարելէ ետքը կայս. Պալատ դարձաւ։ Հիւրանոցին մէջ կը դանուէին Ֆրանսայի դեսպանը, առաջին թարգմանը և ուրիշ օտարազգի հիւրեր։ Ներկաներէն ոմանք արժանացան կայս. մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵՆՈՒՈՒՈՒԹ.— Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը, Սերպիոյ նոր դեսպան Պ. Նէնատովիչ, իր յանձնարարագիրները մատուցանելու համար, իր հետեւորդ պաշտօնեաներով և հանդիսական արարողութեամբ կայս. Պալատ երթալով պատիւ ունեցաւ պաշտօնապէս ներկայանալու Վեհ. Սուլթանին։

ՍԵՐՊՈՅՈՑ ՆՈՐ ԴԵՍՊԱՆԸ. — Ինչպէս կ՚երեւայ վերագրեալ Պաշտօնական Զեկոյցէն, Սերպիոյ նոր դեսպան Պ. Նէնատովիչ, երէկ, հանդիսական արարողութեամբ կայս. Պալատ երթալով իր յանձնարարագիրները մատոյց Վեհ. Սուլթանին։ Խարիճիլի արարողապետի օգնական Ֆուատ պէյ, պաշտօնական համազգեստով, Բերա՝ սերպական դեսպանատունը գնաց պալատական կառքերով և հանդիսական արարողութեամբ կայս. Պալատ առաջնորդեց դեսպանը և անոր հետեւորդները։ Երբ կայս. Պալատ մտան, զինուորներ զինուորական պատիւներ ընծայեցին և կայս. նուագածուներու խումբը նուագեց։ Արարողապետ Դալիպ փաշա ընդունեց դեսպանը և անոր հետեւորդ պաշտօնեաները։ Յետոյ Վեհ. Սուլթանին կողմէ հնորհուած արտօնութեամբ՝ դեսպանը, խորհրդականը ու առաջին թարգմանը պատիւ ունեցան Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայանալու։ Այդ արարողութեան ներկայ էր նաև արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիք փաշա, որ թարգմանի պաշտօն վարեց։ Դեսպան Պ. Նէնատովիչ իր պաշտօնին վերաբերեալ յանձնարարագիրները յոտս կայս. Դահոյից մատուցանելով, յայտարարեց թէ ամէն կերպով պիտի ջանայ աւելի եւս ապրընդելու Թուրքիոյ և Սերպիոյ միջև եղած բարեկամական յարաբերութիւնները։ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճեցաւ իր կայս. մեծարանքները հնորհել։ Պ. Նէնատովիչ իր հետեւորդները ներկայացուց Ն. Կ. Վեհափառութեան. ատոնք ալ արժանացան կայս. մեծարանաց։ Դեսպանը, իրեն նկատմամբ եղած կայս. հնորհներուն համար երախտագիտութիւն մատուցանելով գուրս եկաւ կայս. դահլիճէն և յետոյ, զարձեալ Ֆուատ պէյի առա

ւանդ էր։ Անցեալ օր ուրիշ հայ կին մը այցելութիւն տալով բաւ թէ խմացած էր աղջկան հիւանդութիւնը, և թէ ատոր դարմանը բժշկական գեղերով կարելի չէ. ուստի աղջկանը հաղուստները ուզեց, «ահագմա» մը տանելու համար։ Միւս կինը, մեծապէս ուրախացած, իր հիւրը պատուասիրեց և դայն պահ մը սրահին մէջ առանձին թողլով, մաս մը հագուստներ ծրարեց և յանձնեց հիւր կնոջ, որ մեկնեցաւ. բայց այլևս չվերադարձաւ. յետոյ հասատատուեցաւ թէ տանը մէջ պահուած մեծաքանակ գումար մը անհետացած է։

ՌՈՍՆԱԿԻԵՐԸ ՈՒ ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ.— Ղալաթիոյ քարտիին բ'ոռնակիրներէն մէկը ձանձրացած էր սրճարանի մը տիրոջ պատկանող աքաղաղէն, որ ամէն առտն, մանաւանդ առաւօտները, անընդհատ կ'երգէր, բռնակիրին քունը խանգարելով։ Բռնակիրը երէկ գանակոծեց աքաղաղը, որ դայրացած յարձակեցաւ իր հակառակորդին վրայ և անոր մէկ աչքը վիրաւորեց կռուցողը և երեսն ալ ճանկռեց. յետոյ նորէն չարունակեց իր երգը։

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պարթիարքը այսօր կ'այցելէ Լուսաւորչեան մանկապարտէզն, ի Գում-Գապու, և երեկոյին կը նախագահէ արարողութեանց Մայր Եկեղեցւոյս հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցանէ վաղն առաւօտ։

—Ուսումնական Խորհուրդը իր շաբաթական նիստը գումարեց երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ. ներկայ անդամներէն էին՝ Պետրոս էֆ. Կարապետեան, Հրանտ էֆ. Աստուր, Մելքոն էֆ. Նաղիկեան և Տօքթ. Յ. Թոփճեան էֆ.։ Խորհուրդը մանաւորապէս զբաղեցաւ Սամաթիոյ աղգ. վարժարանին մէջ աչակերտի մը դասատարակին կողմէ գանակոծման խնդրովը որու մասին իր անդամակից Տօքթ. Թոփճեան էֆ.ի տեղեկագիրը նկատողութեան առնելով, որոշեց բժշկական տեղեկագիրը պահանջել Տօքթ. Պողոսեան էֆ.է որ դարմանած էր գանակոծուած տղան, ինչպէս Տօքթ. Իլլէմճեան էֆ. տուած էր արդէն իր տեղեկագիրը։ Խորհուրդը օգնական-ուսուցչի վկայականներ տուաւ քանի մը խնդրարկուներու,

—Հանգուցեալ Յովհաննէս էֆ. Մանուկեանի կանչի քննութեամբ զբաղելու պաշտօն ունեցող Յանձնաժողովն ևս գումարուեցաւ երկի Ղալաթիոյ Խորհրդարանը։ Ներկայ անդամներն էին Տիրան էֆ. Աշնան, Տիգրան էֆ. Բարաղամեան, Մկրտիչ էֆ. Մանուկեան, Բարթող էֆ. Թէլեան և Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան։ Պահ մը Յանձնաժողովին ներկայացաւ հանգուցեալին եղբօրորդին՝ Տիրան էֆ. Մանուկեան։

—Նոյնպէս երէկ նիստ ըրաւ Երուսաղէմի հաչուեքննիչ Յանձնաժողովը ի Ղալաթիա։

ՅՈՒՇԱՐԿԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ

ՏՕՔԹ. Հ. ՆԱԳԱՇԵԱՆ ՊԷՅԻ

Հանգուցեալ Տօքթ. Նագաշեան պէյի յուզարկաւորութեան տխուր հանդէսը կատարուեցաւ երէկ, ժամ 8ին, Պէյլիքթաշի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ, նախագահութեամբ Ս. Պարթիարք Հօր ուրուն շուրջը կը գտնուէին Տ. Գէորգ և պէպկ. Երէցեան և Տ. Մովսէս եպիսկ. Կիւմրիւկեան, Տ. Վահան Տէր-Մինասեան, Տ. Բաղդէն Կիւլէսէրեան, Տ. Տիրայր Մարգարեան, Տ. Ներսէս Դանիէլեան և Տ. Գրիգորիս Աբարեան Ծ. Վրդ.ները և զանազան թաղերէ բազմաթիւ քահանաներ։ Տաճարը լուսազարդուած էր պատշաճապէս ու մէջտեղը, մահաբեմի մը վրայ դրուած էր դագաղը՝ ծածկուած ծաղկեպսակներով զոյս նուիրած էին այրի Տիկին Եւգինէ Նագաշեան և զաւակունք, Բարսեղ էֆ. Հալաճեան և ընտանիք, Տ. և Տիկին Տիրան պէյ Տատեան, Տ. և Տիկին Միքայէլ էֆ. Կիւլլապեան եղբայրները։

Մեռելական արարողութիւններէն ետք, որոնք կատարուեցան հանդիսաւոր երգեցողութիւններով և ընթերցուածներով, Ս. Պարթիարք Հայրը խօսեցաւ դամբանականը, բնական ունենալով Սաղմոսի «Միթէ մեռելո՞ց անմիջես զսքանչելիս կամ բժիշկք յարուցեալք խոստովան առնիցեն առ քեզ» խօսքը։ Ն. Սրբազնութիւնը դեղեցիկ պարզեց մահուան և յարութեանական գաղափարները, եզրակացնելով թէ այս անցաւոր կեանքին համար ամէնէն միութիւնական բանն է հաւատքը, և անցնելով անգրչիթիեան կեանքին, ի վեր հանեց հոգւոյ անմահութեան վարդապետութիւնը։ Ու պատշաճ փոխանցումով մը յարեց, թէ հիւանդի մը մնարին մօտ, հոգեւորքի՛ մը գլխուն վերեւ ժամերով հակող բժիշկը չատ լաւ գիտէ յաւիտենականութեան անուրանալի այս ճշմարտութիւնը. անիկա տքնած, աշխատած, քննած ու հետազօտած է մարդկային կեանքը, դիտութեան հետ մաքառած ամբողջ տարիներով. բայց կուգայ վայրկեան մը որ հոգեւորքին մնարին մօտ ամէնէն առելի ճշմարիտ հաւատացեալը կը դառնայ։

Ս. Պարթիարքը մանաւորելով խօսքը հանգուցեալին վրայ, յիշեց անոր համալսարանական հմտութիւնը որով պատուաբեր մը բերեր մը բժշկական դասին, լաւագոյններէն մէկը հանդիսանալով իր արուեստակիցներուն մէջ, պատուաւորապէս ծառայելով Պետութեան և օգտակար դառնալով իր համայնքին։ Պատմեց թէ ինչպէս հանգուցեալը պատանի հասակէն որը մնացած ըլլալով, բարերար ձեռք մը (իր Վսեմ. մօրեղբայրը՝ Հալաճեան էֆ.ն) հովանի և պաշտպան եղած էր անոր, նախնական կրթութիւնը տալէ ետք՝ Բարիզի բժշկական համալսարանը զրկելով, ուրկէ վերադարձած է վկայեալ և արուեստին ամենաբերին ծանօթութիւններով օժտուած։ Տօքթ. Նագաշեան պէյ անդամակցելով ազնուատոհմ ընտանիքի մը և իր բժշկական ասպարէզին մէջ յառաջադիմելով յաջողապէս, յարգուած դիրք մը կը գրաւէր և տակաւին պիտի կրնար յառաջդիմել ու օգտակար դառնալ, երբ մահը խլեց զինքը իր սիրելիներէն։

Ս. Պատրիարքը վերջին անգրաղարձաւ յաւիտենական կեանքին, իբրեւ չարունակութիւն այս անցաւոր կեանքին, և մաղթեց որ Աստուած պարգեւէ մեզի մտաց լուսաւորութիւն որ կարենանք խոստովան լինիլ բարութեան։ Ն. Սրբազնութիւնը երկնային հանդիսա մաղթեց հանգուցեալին և մխիթարութիւն իր այրիին, զաւկներուն և ընտանեկան բոլոր պարագաներուն։

Յաւարտ դամբանականին, դագաղը հանդիսաւոր թափօրով հանուեցաւ տաճարէն և առաջնորդուեցաւ մինչեւ եկեղեցւոյ դուռը։ Սգակիր կը հետեւէին դագաղին՝ Վսեմ. Բարսեղ էֆ. Հալաճեան՝ իր զաւկներով, Վսեմ. Տիրան պէյ Տատեան և Տրդատ պէյ Տատեան, որոնք ընդունեցին ներկաներուն ցաւակցութիւնները։

Կիւմիւշ-Սուի Հիւանդանոցէն պաշտօնեայ մը՝ թաւշեայ բարձիկի մը վրայ կը տանէր հանգուցեալին պատուանշանները։ Թափօրին առջեւէն կ'երթային ոստիկաններ, չավուշներ և Կիւմիւշ-Սուի Հիւանդանոցէն զինուորականներ։ Դագաղին ծոպերը կը կրէին Զէյէնեի փաշա, Պետրոս պէյ Տատեան, Զիհէատէն պէյ, Թէվֆիք պէյ, Տօքթ. Հասան պէյ, Լութֆի պէյ, Շեվքէթ պէյ, Տօքթ. Սաֆէմեան պէյ, Տօքթ. Մանուէլ պէյ Իւթիւճեան և Պետրոս էֆ. Հալաճեան։

Յուղարկաւորներու ստուար բազմութեան մէջ կը նշմարուէին Զէյէնեի փաշա, Տպագրական Տեսչութեան դիւանին Ս. քարտուղար Հիլմի պէյ, Կայս. Պալատան թարգմանիչներէն Շէքիպ պէյ, Կայս. Բժշկական Վարժարանի ուսուցիչներէն Տօքթ. Ճէլալ Մուխթար պէյ, Կիւմիւշ-Սուի հիւանդանոցին գլխաւոր բժշկները, ինչպէս նաեւ Տօքթ. Թորգոմեան էֆ., Յովհաննէս էֆ. Գարասչեան, Խաչիկ էֆ. Խօրասանճեան, Կարապետ էֆ. Թոսթապուլեան, Տօքթ. Սամուէլ Խան, Արտաչէս էֆ. Հիւրմիւզ, Ս. Հարենց էֆ., Տօքթ. Սիմոնօֆ, Տօքթ. Վիօլի, Տօքթ. Էնկլէնտէր, Միհրան էֆ Մուրատեան, Տօքթ. Գարագաշ և ուրիշ բազմաթիւ բժիշկներ, առեւտրական դասի ներկայացուցիչներ ու ծանօթ անձնաւորութիւններ։

Եկեղեցւոյ դուռնէն, դագաղը մեռելակիր կառքով փոխադրուեցաւ Շիշլիի աղգ. գերեզմանատունը և ամփոփուեցաւ ընտանեկան դամբարանին մէջ։ Յուղարկաւորներէն չատեր կառքերով հետեւեցան դագաղին մինչեւ գերեզմանատուն։

Վաղը, Կիրակի, Ս. Եկեղեցւոյս Դպրաց Դասու Հաստատութեան երկհարիւրամեակին առթիւ, Թաղիս բարեբարոյ քարոզիչ Պատր. Փոխանորդ Տ. Գարբիել Եպիսկ. Ճէվահիրճեան հանդերձեալ է «Վերարերմամբ» հանդիսաւոր Ս. Պատարագ և Պաշտօն մատուցանել. Դպրաց Դասու հանգուցեալ հիմնադրաց, դպրապետաց, դպրաց և հմուտն բարեբարոյ Տղաներն, զոր ի գիտութիւն բարեսպաշտ հաւատացելոյց կը ծանուցանեմք։

Ի դիմաց Դպրաց Դասու Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ։

Գոռ-Դպրապետ
ԼԵՒՈՆ ՍԵՆԵՔԵՐԻՄԵԱՆ
Սամաթիա

Թաղական Խորհուրդս շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ Ադն. Տիկին Պէսթրիս Գ. Շամտանճեան Խան ի յիշատակ իր ողբացեալ ամուսնոյն հինգ սամ. ոսկի նուիրած է Թաղիս Ազգասիրամին։ Նոյնպէս Յակոբ էֆ. Գէորգեան (95) զրշ. նուիրած է նոյն նպատակաւ։

Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ
Ս. Հրեշտակապետ եկեղեցւոյ Պաղատու
Վ. Աւետիսպիրի — Վ. Աւետիսեան
ՏԻՐԱՆ Ե. ԶՐԱՀԵԱՆ — ՄԻՍԱԼ ՅՈՎՍԱՆԵԱՆ

ՄԱՀԱԶԴ

Տ. և Տիկին Մարգիս Կ. Թէլիթեան (ի Նիւ-Եորք), Տ. և Տիկին Յովհաննէս Կ. Թէլիթեան, Տեարք Հրանտ և Ալպերթ Կ. Թէլիթեան (ի Նիւ-Եորք), Տ. և Տիկին Սեդրաք Յ. Թիմուրեան, Տ. և Տիկին Մկրտիչ Պաշպազիրկեան, այրի Տիկին Ա. Դաքալի Մ. Թէլիթեան, Տ. և Տիկին Սարգիս Մ. Թէլիթեան, Տ. և Տիկին Միսաք Ավանզեան, այրի Տիկին Շամի Յ. Բէլէկօֆ, այրի Տիկին Սիմա Բէլէան և Որդի, ինչպէս նաեւ Սարգիսեան, Վարժապետեան, Ազնաւորեան, Մինասեան, Թաւլորեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն մահն իրենց հօր, հօրեղբօր, մօրեղբօր և քեռայրին

ՄԵԾ. ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՖ. ԲԷԼՏԷԵԱՆԻ

որ հանգաւ ի Տէր հինգշաբթի գիշեր ի հասակի 72 ամաց։

Հանգուցեալին աղգականներն ու բարեկամները կը հրաւիրուին ներկայ զըտնուիլ յուղարկաւորութեան հանդէսին, որ պիտի կատարուի կիրակի, փետր. 18, ժամը 6.30ին (Ը. Թ.), ի Գատրգիւղ, Յունաց Ս. Երրորդութիւն եկեղեցիին ետեւի փողոցը Թէլիթեան բնակարանին մէջ, ուսկից մարմինը պիտի փոխադրուի Գերեզիւղի Աւետ. գերեզմանատունը, ուր նաեւ ժամ 9ին պաշտօն պիտի կատարուի։

Մանաւոր չոգենաւ մը կամուրջի Գատրգիւղի Նաւամատոյցէն ժամը 6ին (Ը. Թ.) պիտի մեկնի, յուղարկաւորները Գատրգիւղ փոխադրելու։

Կը խնդրուի մահազդ չընդունողներէն իբր այն նկատել զայս։

Տ. և Տիկին Գրիգորիւլ Մանասեան և զաւակունք, Օր. Վիքթոր, Մանրիկ և Շարիկ Մանասեան, Տ. և Տիկին Տօքթ. Յակոբ պէյ Սահաթճեան և զաւակունք, Օր. Վ. Սալթամարքճեան, Տ. և Տիկին Սալիքսան Հիսարեան և Օրիորդ, Տիար Ռէյթէոս Պէրպէրեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Երանուհի Առանձար, ինչպէս նաեւ Նարլեան, Աւետիսեան, Մելիքեան, Պէշիքթաշլեան ընտանիքները ցաւօք սրտի կը ծանուցանեն թէ

ԱՅՐԻ ՏԻԿՆՈՋ ՄԱՔՐՈՒՀԻ ՄԱՆԱՍԵԱՆ

(ԿՈՂԱԿԻՑ ՀԱՆԳՈՒՑԵԱԼ՝ ՍԵՐՈՎԲԷ ԷՖ. ՄԱՆԱՍԵԱՆԻ)

հանգաւ ի Տէր, ուրբաթ գիշեր, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը պիտի կատարուի կիրակի, ժամը 3ին, գիւղիս Ս. Թադէոս եկեղեցին, ուրկէ մարմինը փոխադրուելով Ազգ. գերեզմանատունը, պիտի ամփոփուի իրեն յատուկ դամբարանին մէջ։

Ծանօթ.— Թափօրը պիտի մեկնի հանգուցեալին Մօտա Ռատտէպիի բնակարանէն ժամ 7½ին։

Մահազդ չընդունողներէն կը խնդրուի ներկայս նկատել իբր այն։

Գատրգիւղ, 17 փետր.

Ծիվէլէկեան, Պօղոսեան, Համամլեան, Մանուէլեան, Զօլաքեան, Սիմոնօֆ, Նէվշէհիրլեան, Թորոսեան, Մաժակեան և Հաճեան ընտանիքները իրենց խորին շնորհակալիքը կը յայտնեն այն ամէն ազգականաց, բարեկամաց և համակիրներուն, որոնք հանգուցեալ

ՏԻԳՐԱՆ Էֆ. ՃԻՎԷԼԷԿԵԱՆԻ
Արտօնեայ
ՃԷՐԻՏԷՏԻ ՇԱՐԳԻՏԷ ԵՒ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ
լրագրաց

յուղարկաւորութեան ներկայ գտնուելով, և կամ դրով իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին այս տխուր առթիւ։

ՄԱՅՈՒՄ այսօրուան թիւին մէջ Շամտանճեան Խանի նուիրած է ընդարձակ չանկան յօդուած մը Արամ Անտոնեանէ։ Թերթին նիւթերը կ'ամբողջացնեն քերթուածներ Եղիշէ եպիսկ. Դուրեանէ, Օր. Պերճունիի Եազըճեանէ, Մերուժան Պարսամեանէ և պատմուածք մը՝ Լեոնիս Անտրիեցիէ՝ «Նէյէլին Զոհը»։ Մասիսի բաժնորդագրութիւնը պարգեւաւոր է։ Հասցէ՝ Պոյիս, Կալաթա, Գուրչունլու Խան, թիւ 7։

ՀԱՆԳԻՍԱԳԻՏԱԿի 25րդ թիւը հրատարակ եւաւ այսօր հետեւեալ հետաքրքրաշարժ և ճոխ բովանդակութեամբ։ Խմբ. Ինչո՞ւ ասօթենք.— Վ. Փ. Կէս գոց նամակ (Ա. Յարութիւնեանին).—Յ. Ալպիար. Բիչ մը ժպիտ.— Զազա, Բերացի օրիորդի մը օրագիրը.— Սեպուհի Մ. Ակունի, Դժբաղդ Սիրահարը (Փանթէղի). – Ս. Ե. Իզմիրեան Թղթակցութիւն (Կ. Նաւասարդ).— Լիլա. Սորմակիրին Սուտլէն (շար և վերջ).—Հեռագիր։ մտքի զբօսանք և ուրիշ բաներ։ Հանրագիտակի այս թիւը կը պարունակէ նաև մաքուր թուղթի վրայ տպագրուած Տէր և Տիկին Պիհնէմէճեանները լուսանկարը։ – Հասցէ, Պալաթ Սալի Ճատէսի, թիւ 52, Յ. Աստուրեան տպ սրան։

Թաղիս պատուաւոր ազգայիններէն Ադն. Մնատս.ի Մարտիրոս էֆ. Թէլլիեան իր ննջեցեալ հոգւոյ ի հանգիստ, Ս. Պատարագ և պաշտօն կատարելու հրաւիրած է Տ. Գէորգ Ս. Եպիսկոպոս Երէցեանը, յաւաջիկայ կիրակի, 18 Փետր. Թաղիս Ս. Յով. Աւետ. եկեղեցւոյն մէջ։

Զայս ի գիտութիւն կը ծանուցանենք բարեպաշտ ժողովրդեան։

Մնամք Յարգանօք
Ի դիմաց Թաղ. Խորհրդոյ Կէտիկ-Փաշայի
Աւետնապիր — Աւետնապետ
ԿՊՍՏ. ՊԷՅԼԷՐԵԱՆ — ՄԻՀՐԱՆ Պ. ԳԱՅՊԳԱՃԵԱՆ
Կէտիկ-Փաշա, 15 Փետր. 1907

ԱՌԱՋԻՆ ՅՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆԸ ՄԻՇՏ ԶՐԻ Լ

ՏՕՔԹ. Խ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Մ Ա Ս Ն Ա Դ Է Տ
ԳԱՂՂԻԱԿԱՆ ԵՒ ԾՆՆԴԱՄԱՁԱԿԱՆ
ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

Բացի կիրակիէ, ամէն օր հիւանդ կ'ընդունի Պաղչէ-Դարու չաքարավաճառ Հաճի Պէքիր էֆ.ին դիմացը՝ սեղանաւորի խանութին վրայ թիւ 19 իր մասնաւոր դարմանատունը մէջ։ Աւելորդ է ըսել թէ դիմող հիւանդները նորագոյն մէթոտներու կիրառումով կը դարմանուին։ 12—10

ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԱԾ ԵՆ

Ս. ՇԹԱՅՆ Մեծ Դործարանին ճակատը և
Ս. ՇԹԱՅՆ Մեծ Դործարանին ծանուցումները
ԲԱՑՅ ԶԵՆ ԿՑԱԾ ԸՆԴՕՐԻՆԱԿԵԼ
Ս. ՇԹԱՅՆ Մեծ Դործարանին ապրանքներուն վաճառքութիւնը
Ս. ՇԹԱՅՆ Մեծ Դործարանին տակուն և ժամն ապրանքները
ԳԼԽԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ՈՏՔԸ
ԶԳԵՍՏԵՂԷՆՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԿԸ ԳՆԵՆ
ՄԵՆ ԴՈՐԾԱՐԱՆԷՆ
Ս. ՇԹԱՅՆԻ
Ղալաթիա՝ Քարաքեոյի հրապարակ, թիւ 9, Պոյիս՝ Պահչէ Դարու, թիւ 61
20—3

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Բերա, Սիկէմքէոյ, Տէրիճի փողոց, թիւ 3 տունը ծախու է, որ ունի հինգ սենեակ, ջրհոր մը, պաքէզ և 140 կանգունի վրայ շինուած է. տեսարանը լաւ է։ Դիմել Պէշիքթաշի եկեղեցին, բանկալատ Յովհաննէս աղային։

ՍՔԱՆՉԵԼԻ ԺԱՄԱՆՑ

ՎԻՊԱՍԷՐՆԵՐՈՒՆ ԱՋՔԸ ԼՈՒՅՍ

Աւելիէն այս երկուշաբթի օրուան թիւով պիտի սկսինք նոր թերթօնի մը հրատարակութեան, որուն հեղինակն է հանրածանօթ վիպագիր **ՏԻԳՆԵՒԻ ԼԷԶԻԻԷՈՐ**, արդէն իսկ մեծ համբաւ չունի իր ընտիր գործերով։ Մեր հրատարակած թերթօնը մտացածին նիւթի մը չարքը չի դառնար, այլ իրական ու սրտայոյզ դէպքի մը վրայ, որ ամէն քանի մը տարի առաջ պատահած է Բարիզի ընտանեկան բարձր դասուն մէջ։ Մարդկային բոլոր մեծ կիրքերը յօդուած են այդ վէպին մէջ, որուն ընծայած՝ չահեկանութիւնը հետզհետէ կ'աւելնայ, ամենուն դատանալու ասպիճան։ Առանց չափազանցութեան կարելի է ըսել թէ ճշմարիտ գլուխ-գործոց մըն է այս նոր վէպը։ Այնքան պատկերպլից ոճով ու նկարագիր լեզուով մը գրուած է որ ամէն գրասկրգի ընթերցող մեծ ախորժով պիտի կարդայ։

Գաղափար մը տալու համար սոյն վէպին վրայ, մէկ խօսքով ըսենք թէ ճոխ ու քերդուն երեւակայութեան բոլոր դանձերը կը պարունակէ իր մէջ։ Չահեկան իրադարձութիւններ և ոգեբերական սրբատայոյզ անցքերը իրարու կը յաջորդեն անընդհատ, հեւ ի հեւ հետաքրքրութիւն մը ազդելով։

Ճշմարտութենէ հեռացած չպիտի ըլլանք, յայտարարելով թէ այսքան հետաքրքրաշարժ, յանկուցիչ, սրտաշարժ վէպ մը չէ հրատարակուած մեր մէջ, և անոնք որ մէկ քանի օրէն պիտի կարդան, ինքնին պիտի համոզուին թէ ամէն դավեսի արժանի է Տիգրէլ Լէզիւլէօրի նոր վէպը, որ կը կոչուի

ԿՆՈՋ ՄԸ ԿԵԱՆՔԸ

Եւ արդէն մեր հրատարակած երկու թերթօնները գրաւական մըն են թէ վէպերու ընտրութեան մասին մեծ խնամ կը տանինք։ «Դեղանի կոմսուհիի մը արկածները» և «Ադամանդեղեռ աշխարհին մէջ» երկին թերթօնները սիրելէն ի վեր մեծ ախորժով կը կարդացուին, և այս մասին ամէն կողմէ չնորհաւորութիւններ կը հասնին լրագրոյս։

Մեր նոր թերթօնը պիտի հրատարակենք առաջին էջին մէջ, իսկ միւս երկու թերթօնները չորրորդ էջին տակ, օր ըստ մէջ, մինչեւ որ «ԱԳԱՄԱՆԴԵՂԵՌԻ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ» վէպը աւարտի մօտ օրէն։

Անոնք որ կ'ուզեն գրական ճշմարիտ վայելք մը ունենալ, թո՛ղ փութան կարդալ

ՄԵՐ ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ

ԴԵՐՄԱՆԱՆՑԱՊԷՍ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ,
ՇԱՀԱՆՇԱՆ ՈՒ ՀՄԱՅԵՐԸ

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Վիեննայի թերթերեն փետր. 28)

ՄԱՐՈՔԻ ԳՈՐԾԵՐ

ՊԱՐԻԶ, 26 փետրվար.— Փորթուկէզ կառավարութիւնը ընդունելով Զուիցերիոյ կառավարութեան փափաքը, Թանճերի փորթուկէզ հիւպատոսարանին դատական իրաւասութեան տակ պիտի առնէ Մարոքի ոստիկանութեան ընդհանուր քննիչն ու անոր հետեւորդ սպան, բայց իրենց անձնական գործոց վերաբերեալ խնդիրներուն համար միայն։ Եթէ այդ երկու պաշտօնեաներուն և տէրութեանց միջեւ իրենց ձեռնհասութեան կամ պաշտօնին պայմանագրութեան արամադրութեանց մասին կարծեաց անհամաձայնութիւն ծագի, ընդհանուր քննիչը տեղեկութիւն պիտի տայ Զուիցերիոյ կառավարութեան, որ իրեն կը վերապահէ պէտք եղածն ընելը։

ՊԱՐԻԶ, 27 փետրվար.— Էյիւռ կը գրէ թէ Մարոքի ոստիկանութեան կազմակերպութեան նկատմամբ Ֆրանսայի ու Սպանիոյ միջեւ վերջնական համաձայնութիւն մը գոյացաւ, գլխաւորաբար Թանճերի և Քազապլանքայի մէջ խառն ոստիկանութեան, քաղաքային և արուարձանային ոստիկանութեան մը հաստատութեան, և հաւաքական գործողութեանց ատեն վերին հրամատարութեան իսնդրոյն համար։

«ԻՄԲԷՐԱԴՐԻՔՍ» ՆԱՒՈՒՆ ԱՐԿԱԾը

ԹՐԻԷՍԴԷ, 27 փետր.— Կայսեր դիւանապետը հետեւեալ նամակը ղրկեց այսօր Լոյտի Ընկերութեան նախագահին.

«Ն. Վեհափառութիւնը իմանալով Իմբէրադրիխս չոգենաւին պատահած ծանր արկածը, շատ ցաւեցաւ։

«Ցանձնարարութեամբ Ն. Վեհափառութեան կը խնդրեմ որ աղէտին հետեւանքները ճշդուելուն պէս, տեղեկութիւն տաք ինձ՝ դիտնալու համար թէ այդ արկածէն մեռասուած Լոյտի պաշտօնեաներուն և իրենց ընտանիքներուն առժամեայ կարօտութեան օգնելու համար զրկուելիք կայս. նպաստը որչա՞փ ըլլալ պէտք է։»

ԹՐԻԷՍԴԷ, 27 փետր.— Բազմաթիւ բանջարավաճառանոցին վաճառող կիները Իմբէրադրիխս արկածեալ չոգենաւին զոհերուն համար ի նշան ազգ, վաճառանոցհրապարակին ապրիւրները սուգի դրօշներով ծածկեցին և ատոնց շուրջը իւղի կանթեղներ վառեցին և ծաղիկներով պատեցին։ Կրպակներուն վրայ ձողին կէսին կապուած դրօշներ պարզեցին։ Բիffoյo լրագրին բացած հանգանակութիւնը 25,000 քուրոնի հասաւ։

ԱՄԵՆԱՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փետրուար 28

ՅՈՆ ՊԻՒԼՈՎ, ԻԾԵԱՆՆԵՐԻՆ ՃԱՌԸ

Զայր, խօսելով Գերմանիոյ նախարարակետին կողմէ Ռայխսդակին մէջ արտասանուած ճառին վրայ, կ'բսէ թէ այդ բանախօսութեան մէջ բանավէճէն դատ ուրիշ բան ի դեր պիտի գտնուի։ Ազատական կուսակցութեան խումբերը որոնք չուտ հաւանութեան արժանացան, մանաւանդ նախարարապետին կողմէ, պիտի ուզեն գիտնալ թէ մինչ աւելի լաւ պիտի չըլլա՞յ որ այդ կուսակցութեան աւելի կշռամանք մը ուզուէր։ Ֆրանսայոյսնկ ուրախ է թէ Ֆոն Պիւլով իշխանը դէպ ի ձախակողմ կը միտի։ Դերմանները, Գերմանիոյ պատուոյն, հանրային ու զարգացման հոդածուելով, ասկէ վերջը վստահութիւն պիտի ունենան կուսակցութեանց նոր խումբաւորումին վրայ, որ կազմուեցաւ Ռայխսդակին մէջ։ Տոյչէ Ֆոլքսպլաք կը աքանչանայ այն կրքոտութեան վրայ որով Ֆոն Պիւլով իշխանը անցեալ ուրեմն ելնելթարկից ակմոքրաղ-ընկերվարականները։ Նոյն թերթը կը մաղթէ որ Աւստրիոյ նախարարութիւնն ալ ֆոն Պիւլով իշխանին օրինակին հետեւի։

Պ. ՖՕՆ ՊԻՒԼՈՎԻ ՕՐԸ

Աւստրիոյ-Հունգարիոյ արտաքին գործոց դիւանապետներէն Պ. ֆոն Մէնսի Վիեննայի ֆիզնասական նախորդ դեսպան որ Ռէվելոս մարքիզին յանձնեց Սէնթ-Լէթիէն պատուանշանին մեծ խաչը զոր Իրանց Եղէգի կայսրը տուած է։

ՀԱՄԱՌՆԻ ԵԼԵՍԻՄԱՏՈՒԹԻՒՆԸ

Թոքիոյի մէջ Ճարտի ելմտական վիճակին վրայ անգլիերէն պաշտօնական դիրք մը հրատարակուեցաւ, որ լաւ ընդունելութիւն մը պիտի գտնէ նոյն երկրին ելմտական վիճակին վրայ տեղեկանալ ուզողներուն։ Այդ դիրքին առաջին մասը կը պարունակէ պատմական համառօտ տեսութիւն մը ճարտնական փոխառութեանց վրայ։ Դիրքին միւս զլուխները կը զբաղին Ճարտի հանրային պարտքին ներկայ կացութեան, այդ պարտքին յանձնառումը կատարող պաշտօնեաներուն, փոխառութիւնները «քոնսոլիտէ»ի վերածելու համար կազմուած յանձնաժողովին և կատարուած փոխառութեանց զանազան եղանակներուն վրայ։ Յետոյ կուգան նոյն փոխառութեանց վերաբերեալ օրէնքներ, կանոնագիրներ, հրամանագիրներ և այլն։ Այդ դիրքը, որ մեծ խնամով ու մանրամասնութեամբ պատրաստուած է, կը պարունակէ նաեւ ներքին ու արտաքին բոլոր փոխառութեանց ցուցակները։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԱՍՏՐԻՍ, 1 մարտ.— Մարոքի էմիրը հաստատութիւն յայտնեց Միլլէր գնդապետին ընտրութեանը՝ իրրեւ ընդհանուր քննիչ Մարոքի մէջ միջազգային ոստիկանութեան։

—Մարոքի վիճուորները կը պատրաստուին, վաղը, յարձակելու Պէնիարիս ցեղին վրայ։

ՊԵՐԼԻՆ.—Հիւսիսային ջրանցքը ընդարձակելու ծրագիրը, որուն վրայ քանիցս խօսուած է, Ռայխսդակին պիտի ներկայացուի ներկայ նստաշրջանին։ Ենթադրուած ծախքը երկու հարիւր միլիոն մարք է, որ կառավարական փոխառութեամբ մը պիտի հոգացուի,

ՄԻԼԱՆՈՒ.—Այս տեղի Սիւքլին վայրը պէղումներ կատարուած տեղն գտնուեցաւ սեղանաւոր Հէնտրէչէլի դիակը։ Այդ անձը երեք տարի ի վեր անհետացած էր և դայն դանելու համար կատարուած խուզարկութիւնները արդիւնք մը չէին ունեցած։

ՌԱՐԻԶ.— Նախագահ Պ. Ֆալիէռ, երէկ, պարահանդէս մը տուաւ Էլիզէի մէջ։

—Տօքթ. Մաթիաս Տիւվալ, բժշկական վարժարանին նշանաւոր ուսուցիչը, մեռաւ։

—Մանօթի ճարտարագործ Պ. Բէնժամ մեռաւ։

ՄԱՍՏՐԻՏ.—Արքայական հրամանագիր մը ջնջեց այն նախկին որոշումը որ Ռոմանոնէս կոմսին կողմէ արուած էր քաղաքային ամուսնութեան համար՝ այսինքն կրօնքի մասին ըլլալիք յայտարարութիւնը վերահաստատուեցաւ։

ՀՕՆԱՐ.— Քալապրիայի մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուեցաւ։

ԲՐԻՍԹԻԼԻԱՆԻ.—Նորվէկիոյ նախկին նախարարապետ Պ. Սթանկի մեռաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Անգլիոյ երմտացոյցը 36 միլիոն զեղչուեցաւ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Աւստրիացի վիրաբոյժ Ցրանքֆուվէր ազգու դեղ մը գտեր է «քանսէր»ի դէմ։

ՌԱՐԻԶ.— Վիեննայի անգլիական նախկին դեսպան Սըր Ֆրանսէզ Բլմքէթ մեռաւ Բարիզի մէջ։

ԼՈՆՏՈՆ.— Թոքիոյէն առնուած հեռագիրներ կը ծանուցանեն Ճարտի նաւատորմին արտակարգ զարգացումը, վասն զի հիմա հարիւր եօթանասուն մարտանաւերէ կը բաղկանայ։

ՎԻԵՆՆԱ.— Լա Հէյի դեսպանատան ռազմ պատուիրակ Պ. ու Մարթինա Հասմէն Վիեննա կը սպասուի։

—Հունգարիոյ նախարարապետ Պ. Վէքերլէ և Պ. Պ. Բոսուէթ ու Տարանիի Վիեննա ժամանեցին՝ պետական պայմանագրութեան վերաբերեալ բանակցութեանց համար։ Աւստրիա չուզեր որ Հունգարիոյ մէջ ներքին մաքսատուն մը հաստատուի և Հունգարիա ալ կը հակառակի 1917էն անդին երկարելուն։ Համաձայնութիւնը նուազ հաւանական կ'երեւայ։

ՍՈՖԻԱ.—Պուլկարիոյ արտաքին գործոց նախարար Պ. Սթանչիով Սոֆիա վերադարձաւ։

ԷՆԱԹԻԹԻԻ ՓԻՆԱԸՆ

ՏՕՔԹ. ԷՆԿԼԷՆՏԸՐԻ

Շեւհանի փողոց, թիւ 6

Սոյն հաստատութեան մէջ կը գտնուին լուսաբուժութեան և Ռէօթկենեան ճառագայթներու գործիքներ։ Դիրութիւնը, յօդացաւը, էքզէման, գոնոյութիւնը (քլէլիք) կը դարմանուին և կիներու դէմքին վրայ եւաչին գտնուած մազերը այս հաստատութեան մէջ։

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ Ա ԴԻ ՊԱՐԿԵՐՈՒ ՀԱՅԹԱՅԹՈՒՄ

Ազգ.— Հանր. Պարտքի Թողեալ հասոյթներու Վարչութիւնը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ ամուրդի կը դնէ հայթայթումը՝ 1.—Իւրաքանչիւրը 100 քիլոյ աղ պարունակելու կարող 300,000 պարկեր, 44×26½ ինչս ծաւալով, 2½ լիպրա ծանրութեամբ։ Հիւսուածքը՝ 8×8։ 2.—Իւրաքանչիւրը 50 քիլոկրամ աղ պարունակելու կարող 200,000 պարկեր, 20×28 ինչս ծաւալով. հիւսուածքը միեւնոյն։ Ամէնքն ալ Լիվերբուլ Թուրլ տեսակէն, խծպուած եղերքներով և խայծդնուած։

Ապրանքի յանձնումը պէտք է կատարուի Իզմիրի մէջ, ծախքերը յանձնառուներուն վրայ։

Առաջարկուելիք գիները պէտք է կատարել շիլինով ու բէսով, կնքուած պահարանի մէջ, նմոյշներու ընկերացած, այս վերջինները համապատասխան՝ Վարչութեան կեդրոնատեղիին մէջ ի տես դրուած պարկերուն, որոնք յանձնառուներուն կամ կ. Պոլսոյ իրենց ներկայացուցիչներուն տրամադրութեան տակ դրուած են։ Ցանձնառուներէն կը պահանջուի իրենց յանձնելիք ապրանքի արժէքին հարիւրին քսանը՝ հինգ ագել։ Այդ գումարը պիտի վերադարձուի ապրանքին յանձնումէն յետոյ միայն, նմոյշին համապատասխան ըլլալու պայմանաւ։

Աւանդ ձգուած գումարները կրնան յանձնուիլ կեդրոնական Վարչութեան կամ Օսմ. Պանքայի կեդրոնատեղիին կ. Պոլսոյ մէջ կամ իր մասնաճիւղերուն։

Աւանդի գումարին վերաբերեալ թուղթը պէտք է ընկերանայ առաջարկին։

Մինչեւ յառաջիկայ 1907 ապրիլ 15 (Ն. Տ.) կէս օր, պիտի ընդունուին առաջարկները։ Վերջնական ուռուցը պիտի կատարուի ապրիլ 16ի կէս օրին։ Վարչութիւնը, ուռուցին կատարումէն անմիջապէս յետոյ, իր որոշումը յանձնառուին պիտի հաղորդէ, կա՛մ հեռագրով՝ եթէ այս վերջինը Թուրքիոյ նահանգներուն մէջ կը գտնուի, և կամ նամակով՝ եթէ կ. Պոլիս կը գտնուի։ Վարչութիւնը իրեն կը վերապահէ ըստ կամս ուռուցի դնելու հայթայթուելիք ապրանքին ամբողջութիւնը կամ 100 քիլոնոց կամ 50 քիլոնոց պարկերը դատ դատ։ Պարկերու հայթայթումը ամէնէն ուշը մինչեւ 1907 յունիս 15 պէտք է կատարուի։ Այդ պայմանամուտը անցնելէն յետոյ Վարչութիւնը իրեն կը վերապահէ օրինական ոեւէ միջոց ձեռք առնելու իրաւունքը՝ իր չառները ապահովելու համար, եթէ երբեք վնասներ կրէ վերոյ յիշուած պայմաններու անպարտադրելի մնալէն։ Վճարումը, յանձնառուին փաստաթղթին համաձայն, կամ կ. Պոլսոյ մէջ պիտի կատարուի, օսմ. ոսկիով՝ անգլիական ոսկին 110 դրուշ հաշուով, կամ Կալկթայի մէջ՝ ռուպիով, մէկ ռուպին մէկ շիլին 4 բէնիի հաշուով, և կամ թէ Լոնտոնի վրայ քաշուած չէքով, ամբողջ ապրանքին յանձնումէն յետոյ։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

7/20 փետր. 1907 (1322) 26—5

* *

Ազգ.— Թողեալ Հասոյթներու Ընդհանուր Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ հանրութեան թէ ստորեւ նշանակուած գետին և լիճերուն ձկնորսութեան տուքքին վարձակալութիւնը, ինչպէս նաեւ Առաքազարի գաւառակին մուչակաւոր կենդանեաց մորթերու տուքքին վարձակալութիւնը, որուն պայմանաժամը փետրուարի վերջը կ'աւարտի, յիշեալ տեղերու Հանր. Պարտքի գործակալութիւններու կողմէ աճուրդի դրուած է ձկնորսութեան տուքքի վարձակալութիւնը երեք տարուան պայմանաժամով, և մորթերուն տուքքինը՝ մէկ տարուան պայմանաժամով, սկսեալ 1 մարտէն (1323 (1907)։

Աւասիկ վարձու տրուելիք ձկնորսութեան տուքքերուն մանրամասնութիւնները.—

1. Ձկնորսութեան տուքք Բավիրի, որ Սաքարիա գետին մաս կը կազմէ, և ամ՝ Բարա-Սու գիւղատեղիին մէջ կը գտնուի, Առաքազարի գաւառակ (Իզմիտ)։ Այդ տուքքը, ասկէ առաջ, Զի հիճէ 19ին, երեք տարուան համար վարձակալութեան տրուած է 38,500 դրուշի։

2. Ձկնորսութեան տուքքերը Աֆ-Սու լիճին, սահմանակից ունենալով Աք-կիւրկէն և Եանըք-Տէրէ՝ Իզմիտի գաւառակին մէջ։ Այդ տուքքերը ասկէ առաջ վարձակալութեան տրուած էին 7510 դրուշի երեք տարուան պայմանաժամով։

3. Սաքարիայի ձկնորսութեան տուքքերը, դեռեւին այն մասին ընդացքին դուրս, որ կը գտնուի Բարա-Սու գիւղատեղիին մէջ՝ Առաքազարի գաւառակին (Իզմիտ) ենթակայ։ Այդ տուքքերը նախապէս վարձու տրուած էին 1500 դրուշի՝ մէկ տարուան պայմանաժամով։

4. Ձկնորսութեան տուքքերը Պաշ-Պալաքլավայի և իր յարակից մասերուն՝ Առաքազարի գաւառակին մէջ, ինչպէս նաեւ Օքճի-Տէրէի, Բէօքճի-Վիրանի, Աք-կէօլի, Բամիշ-կէօլի, Բէօր-Սաքարիայի և Բէօբրիւի՝ Բանտէրէ գաւառակին մէջ

Ա Պ Ա Ռ Ի Կ

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՆՈՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐ

Ամէն անուանի յատուկ սկզբնատառով աղամանդազարդ ոսկի մատնիներ

Հէրճայի վաճառատունը՝ գոհարեղէններու, ոսկի և արծաթ չղթաներու, գրպանի, պատի և քօնսոլի ժամացոյցներու մասնաւոր վաճառուռնն է զատ՝ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն վստահութենէն քաջալերուած, այս անգամ կը փութայ յայտարարել թէ՝ ամէն եղանակի յատուկ վերջին նորաձեւութեան վրայ պատրաստ ունի արանց, կանանց և տղայոց համար ամէն տեսակ հագուստներ ու անձրեւի համար մուշտակ վերարկուներ, նաեւ ձերմակեղէններ, ֆանթէլէններ և թօշաֆիլէներ ու կօշիկներ։ Ունի նաեւ կոնկարաբ, ձեղունի լամբարներ, մահճակալներ, եւրոպական ու անգլիական զորգեր, գեանի մուշտակներ, կրամոֆոններ ու պիսիքլէթներ՝ ամենավերջին կատարելութիւններով։

Հէրճայի վաճառատունը մայրաքաղաքիս մէջ միակն է, որ շնած է հանրութեան վստահութիւնը և գոհունակութիւնը, իր ապրանքներուն ստոյգութեան և ոսկիներու մաքրութեան, ձեւաւորութեան և ամանութեան համար։

ԱՊԱՌԻԿԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Գնուած ապրանքին հարիւրին 20ը միայն կանխիկ, իսկ մնացեալ գումարին համար չարաթական հարիւրին 5 վճարմամբ պատրաստ է հաղորդելու։

Վաճառատունս հաստատած է

ՄԵԾ ՇՈՒԿԱՅ, ՈՍԿԵՐՉԱՅ ՄԵԾ ՓՈՂՈՑ, ԹԻՒ 13

Անդամ մը այցելել բաւական է համոզուելու համար թէ Հէրճայի անմրցելի կազմակերպութեամբ մը ի վիճակի է այսօր գոհացնելու իր ամէնէն դժուարահաճ յաճախորդները։

Կանխիկ գնողներու համար հարիւրին 5 զեղչ

Սակարկութիւն չկայ 50—18

Շաբաթական վնասմանց համար հատուցիչներ միշտ պատրաստ են

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոստ 2|14 եւ 320 ՍԼԹԷՐ 20 բուսկիր Ֆերմաճով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազլը խան, Հէզա էն փողոց, Թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատուն դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Գոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի ճամի հրապարակ.
Գոլիս, Արձանագրութեան գրասենեակ Ընկերութեան, Պէյլէ Դարբ, Թրամուէյի ճամբան, Թ. 40, մաքսատան մօտ։
Գոլիս, Մ. Ի. Սատաք, Շէլիս իւլ Իսլամ խան, Պանճէ Դարբ Թիւ 10։
Գոլիս, Ապտի պէյ եւ Ընկ., Վէզնէճիլէր փողոց։
Գոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Դարբ, Իզմիր փողոց։
Գոլոնիա, Ալեքսանդր Անասթասիաս չուկայի հրապարակ։
Գոլոնիա, Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճատուէսի։
Գոլիս, Ֆէյզիքէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի։
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի, Մեծ Փողոց
Էրէնգիւղ, Թէօդոս Իւանիտէս, Նամատկատան մօտ։
Շիլլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէյօղլի քէրէ ճաատէսի, Թիւ 137։
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրեանց, Թիւ 12, Թիւնէլ խան։
Բէյնտիր, Բ. Սամարիա։
Մեծ Կղզի, Բէյսուլ էֆ.։
Մաքրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիոէս, Կայսրանի հրապարակ։
Սան Սթէֆանօ, Բէյլէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով իրենց տոկունութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, դերձակներն ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 4906է աւելի պատուոյ վկայական և չքադրամ ստացած է բոլոր յուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուներուն մէջ։

Բերա) 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 34 և 34 կրկին։
) 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
Կալաթա) 1. Սինկէր խան Թիւնէլի եռաս։
) 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
Գոլիս) 1. Սուլթան ամամ թիւ 2.
) 2. Սուլթան Պայազիտ. Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ
Սկիւտար) Զարէր Պօղլ. թիւ 120։

Դասերը և նորոգութիւնները ձրի։ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վարչատեղին կը գտնուի Բերա, Մեծ փողոց թիւ 348 և 343 կրկին, Գարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի առաջ։ 16 50—8

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍՕՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հբլի, կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն	Անուանք	Թոն
Ալպանս	1069	Տիաս	4311	Հիտալկա	1531	Մարսէլլս	3709	Սաքֆս	1119
Ալէքթ	3607	Տոմինս	938	Հինտու	372	Միքսաս	3557	Տրիթս	1735
Անճէլս	1541	Տուրս	2383	Հորաթիս	1600	Պիլս	1157	Սիլվիս	119
Սթիսոքս	2277	Տրաքս	1713	Հուսպէյտ	595	Պոնդէպէլլս		Սգէրս	1203
Պասանս	1822	Տիլսմս	504	Իակս	2354	Մուցիլլս	3419	Քասոս	1323
Պորտիս	1264	Էպքս	3464	Իսանս	5140	Նէքս	1133	Ք. Ուիլսոն	1546
Ֆրֆֆալս	4481	Էլասքաս	1520	Ճիլս	1080	Օտիս	4100	Թոքիս	3827
Գէյրս	1371	Լիքսքս	84	Ռիէս	053	Թէթիսիս	4086	Թրէյս	1470
Գուլիքսս	1837	Միտս	954	Ռոլերիս	2307	Օրլանս	1535	Օւրպինս	242
Գարէս	1244	Միսիսիպս	1828	Ռոմէս	1700	Բալէրմս	1637	Վասքս	1914
Դաղս	1094	Մալամինկս	349	Լէս	1053	Բոլս	510	Վոլս	1289
Զիքսկս	2729	Ֆրանչիսքս	4582	Լէքսանթս	2272	Ռիալճս	3329	Վաքթուրս	239
Սուէթս	1831	Կալիէս	3060	Լիվորնս	1643	Ռինալտս	1553	Եէտս	1350
Գոլորաս	4235	Կիկանս	1143	Լորէնցս	3191	Ռոլլս	613	Զէցս	1200
Գոնկս	2905	Կոշս	1011	Մալմս	724	Ռօճէս	1789	Թորս	
Գորսս	895	Կրանս	1695	Մարէնկս	1173	Ռոզալիս	136	Մայոն	

Ընդհանուր վաճառքով Հբլէն հոս հասած են.
Թալզօ չոգենաւը, նաւապետ Մաքլէրը։
Վասմօ չոգենաւը, նաւապետ Հորնքէսը։
Ընդհանուր վաճառքով Հբլէն հոս կը սպասուին.
Ակիրօ չոգենաւը, նաւապետ Ժիք։
Դիմել Գործակալներուն՝ Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԳԻՆՕՏ
Թիւ 22 24. Ֆիւլիք Միւլէթ խան, Ղալաթիա 10 50—23

ՊԱԼՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆր.	9.500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	»	142,750,009

ՊԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ անմրցելի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ խառն ապահովագրութիւն, ընտանեկան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—24

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Ղալաթիա, Տէօրէ Օրիէնը Պանճի կից, Սիճատոն խան

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ ՍՆՏՈՒԿ

ՎԻՆԸՐ ՊԱՆՔ-ՖԷՐԱՅՆ

Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ

Դրամագլուխ 130 միլիոն fուրոն, ամբողջովին վճարուած
Պահեստի գումար 36 միլիոն fուրոնի չափ։

ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՇՄԱՆՆԵՐ

Վճարումները ոսկեդրամ ըլլալու են։ Թիւրուն զրաչէն վար վճարում չընդունուիր։

ՎինՐ Պանք-Ֆերայն այսօր հարիւրին 3½ տոկոս կը վճարէ 1000 ոսկիէն վայ գումարներու համար, իսկ անկէ աւելի գումարներու համար՝ հարիւրին 3։ Սակայն կրնայ տակաւին սակը իջեցնել կամ աւելցնել տեղական լրագիրներու միջոցաւ 15 օր առաջ իմաց տալէ յետոյ։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան եւ առնուիլ ամէն տարի։

100 ոսկիէն վար գումարները կրնան նաեւ առնուիլ գրաւատոմսէ ու կանխաւ ըլլալիք ազդարարութենէ մը յետոյ, հետեւեալ կերպով

3	օր	100– 150	ոսկի գումարի համար	
6	»	151– 200	»	»
10	»	201– 500	»	»
15	»	501–1000	»	»
30	»	1001 և անկէ վեր	»	»

ՎինՐ Պանք-Ֆերայն իրեն կը վերապահէ պանքան գրամ ունեցողներուն հաշիւը կարգադրել, ուզուած տարեն վճարելով տեղական պարունակած գումարը։

ՎինՐ Պանք – Ֆերայն խնայողական գումարը պարունակող տեղական ալ կը յանձնէ անյափահասի անունով բայց այդ պարագային նշանակուած խնայակալը (վէլի կամ վասի) միայն իրաւունք ունի գրամը քաշելու։

Խնայողական Սնտուկեն զատ։ ՎինՐ Պանք Ֆէրայն կը զբաղի նաեւ տեղական ուրիշ գործառնութիւններով

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՅԻՆ ՃԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Ճամբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա ԿԱՐԳԻ	Բ ԿԱՐԳԻ
Սկոթ	Նայագարթս
Միճիս	Էմիլսս
Բաֆսա	Ռ. գիրիս
Թէյլար	Մօտրիս
Նարպօճ	Ֆարիճ
Նավարին	Ֆարոս
	Թիպս

Առաջին կարգի շոգենաւերը լաւ հանգրաւեալ են, նաւուն մէջտեղը ընդարձակ սենեակներ ունին, ելեկտրականութեամբ կը լուսաւորուին եւ կին ճամբորդներու համար տեսչուհի ունին։

Երկրորդ կարգի շոգենաւերն ալ ամենամեծագոյն թուով ճամբորդներ կ'առնեն բայց տեսչուհի չունին։ սդերիճ

Կ. Պոլսէ Լիվերբուլ Ա. կարգի գին է 5
» » Բ. » » » 11

Կը խնդրուի վաճառականներէն որ փոխադրութեանց կամ Ղալաթիոյ մաքսը հասնելու համար՝ իրենց հրահանգները ասն շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Ամերիկայի եւ Եւրոպայի նաւահանգիստները տանելու համար ապրանքներ կ'ընդունուին։

Դիմել առ Ճ. Վ. ՈՒԻԹԼ եւ Ընկ. Գործակալք

Ուիթլ խան, Պահչէ գարու, Գոլիս

ՃԷՄՍ ՄՕՍ Ընկ.

50—44 31 Ճէմս Սգրիդ, Լիվերբուլ։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԳՐԷՏԻ ՖՈՆՍԻՆ ԼԷՃԻՍԼԻԷՆԻ 3% ՊԱՐԳԵՒԱՒՈՐ ՊԱՐՏԱԳՈՒՂԹԵՐ

1886ին եւ 1903ին հրապարակ հանուած

ԱՄՈՐԹԻՄԱՆԻ ԹՈՐԱԳԾԷ 1907 Մարս 1ին

Օսմ. Կայս. Պանքան իր Կեդրոնատեղիին և Գալաթայի իր մասնաճիւղերուն մէջ չափաւոր բրիմով կ'ապահովագրէ այդ պարտաթուղթերը ընդհանրապէս հարիւրին հարիւր վճարման վճռաներուն։ Հիմակուան գներուն համաձայն, առաջ եկած վեր 88 ֆրանք պիտի ըլլայ առաջին չրջաբերութեան պարտաթուղթերուն համար, իրաքանչիւրին գինը ըլլալով 338 ֆրանք, իսկ 19 ֆրանք վեր երկրորդ չրջաբերութեան պարտաթուղթերուն համար, որոնց իրաքանչիւրին գինն է 269 ֆրանք։ 20—20

Աւագ Նատաբ ՋԱՒԵՇ ԵՌԻԱՍԻՏԵԱՆ

«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹՈՒՐԹՈՆԸ (74)

ԼԻԱՆ-ՆԷՐՕՆ

ԱԴԱՄԱՆԴՆԵՐՈՒ ԱՅԽԱՐՀԻՆ ՄԷՋ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ

ԼԷՆՕՐԻ ՏԱՌԱՊԱՆՔՆԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՃՈՒԼԻՈՅԻ ԽՈՍՏՈՎԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Այն առեն Ճուլիօ սկսաւ իր ցաւագին խոստովանութիւնը։

Նախ իր սիրային ուրախութիւնները պատմեց, այնքան կարճառեւ ու դիպիպ՝ իր ընտանեկան յարկին անդորրութեան մէջ, իր Իվոնին մօտ, որ միակ զաւակն էր։ Ցեսոյ պատմեց իր փորձութիւնը, ամուսնական անհաւատարմութիւնը և գործած յանցանքները հանդէպ իր ընտանիքին, որոնց յաջորդած էին մարդկային ընկերութեան նկատմամբ գործած ոճիրները։

Այսպէս յաջորդաբար առաջ բերաւ իր կրած դատապարտութիւնը, Լիւսիէն որ վիլիէի հետ ունեցած յարաբերութիւնը, որուն հանդիպած էր որջի մը մէջ։ Այդ մարդն էր որ Թէթ-ա'Էկլ անուամբ կը վարէր աւազակներու խումբ մը, արձակաղներու խումբ կոչուած։ Վերջապէս Ճուլիօ ամէն բան պատմեց։

Լէնօր սոսկումէն ու նողկանքէն դուռնատեցաւ, ձգրիտ պատմութիւնը իմանալով այն մարդուն զոր իր հայրը կը կոչէր մինչեւ այն առեն։ Բայց մանկամարդ կինը լուռ մնաց։

Ճուլիօ սկսաւ այնպիսի դէպքեր պատմել, որոնց ի լուր մանկամարդ կինը ակամայ բացագանչութիւններ կ'արձակէր։

Արուեստական ադամանդներու պատրաստութեան գաղտնիքն ալ պարզեց, աղեստալի գաղտնիք մը, որ այնքան վնասաբեր ցանկութիւններ զրգռած ու այնքան ոճիրներու և դժբախտութեանց պատճառ եղած էր։

—Ինչ, պարոն, զո՞ւք էք այն օտարականը, որ Սէրիսօլի մէջ հիւրընկալուած էք տագերոջս և ամուսնոյս կողմէ։ Ադամանդի արուեստական պատրաստութեան տարաղը զո՞ւք յանձնած էք, զուք որ թաղուելէ յետոյ դերեզմանէն անհետացաք։ Հետեւաբար Բիւր իրաւունք ունէր ենթադրելու թէ դիակը կողոպտած ատեն արթնցուցած էին ուշաթափութեան ենթակայ մարդը։

—Այո՛, տիկին, առանց իմ ուզելուս, Թէթ-ա'Էկլ ազատեց զիս, թէեւ իր նպատակը կողոպուտ ըլլար, պատասխանեց Ճուլիօ, իր պատմութիւնը շարունակելով։

Լէնօրի շրթունքները կը տոչորէին, սա պատասխանը տալու համար.

—Պարոն, անգաղտնապահութիւն մը չպիտի՞ ըլլայ ձեզի հարցնել թէ ինչպէս կրցած էք ընտանիքիս վրայ մանրամասնութիւններ իմանալ և այդ թանկագին մէջտեղինը ի՞նչպէս ինձի հասած է ձեր ձեռքը։

Ճուլիօ պատասխանեց.

—Արձակաղէն մը իւրացուցած էր զայն, աւազակապետին դէմ զէնք մը ուզենալու համար ի հարկին։ Խումբին ամէնէն հին անդամներէն մէկն էր։ Դէմքով և հմայաւով կը ճանչնար ճշմարիտ մարքիզը։ Կարծեմ թէ այդ բանը ազիտաբեր եղաւ իրեն։ Անտառի մը քառուղիին մէջ դաշոյնի հարուած մը ստացաւ անտեսանելի ձեռքի մը կողմէ։ Թէթ-ա'Էկլ քիչ, առանի մէջ անդիի աշխարհ կը զրկէ անոնք որ այս աշխարհի մէջ դինքը կը նեղեն։ Վիրաւորեալը մեռնելու վրայ էր, երբ հասայ։ Խեղճ մարդը հոգիւ առնելու ունեցաւ մէկայեսնը ինձի դարձնելու և ըսկրտ. «Վրէժս լուծէ՛»։

—Որքա՞ն տխրիր, մրմնջեց Լէնօր։ Ըսել է որ ի հարկին իրը պաշտպանողական զէնք գործածելու համար էր որ ընտանեկան այս յիշատակը կը պահէիք։

—Ոչ, տիկին, ուրիշ կամ կանուխ ձեզի յանձնելու համար։

—Ուրեմն կը մեղքնայի՞ք հէգ որբուհին։

—Շատ կը մեղքնայի։ Դիտէ՞ք ինչո՞ւ համար։ Ժանի գողոր բարեկամուհին ըլլալուդ պատճառաւ, և ես միշտ կը սիրէի իմ զաւակս, ինչ որ տակաւ պիտի բերէր մաքրէ իմ մեղապարտ հոգիս։ Հաղուադէպ և կարճատեւ այցելութեանցս միջոցին ամէն անգամուն ալ ժանի սրտայոյզ խանդավառութեամբ մը կը խօսէր ձեր վրայ։ Այսպէս՝ միշտ մտածոտ եղած եմ ձեր վիճակի մասին, և ամէն անգամ որ ձեռքէս բան մը եկած է, ջանացած եմ օգտակար ըլլալ։

—Սրտանց շնորհակալ եմ, ըսաւ Լէնօր, իբր ուղղամիտ կին ձեռքը երկարելով Ճուլիոյի։

Այս վերջինը ետ քաշեց մատները և կարմրեցաւ։

—Շատ ազնիւ էք, մրմնջեց Ճուլիօ։ Ինչ, սխալներս ու յանցանքներս տեղեակ ըլլալէ ետքն իսկ դեռ կը լարեցնիք ձեռքերնիդ երկարել, հակառակ ձեր անբծութեան...

—Կարծեմ թէ զղջումը ամէն ինչ կը մաքրէ և բարի գործերը կ'անհետացնեն յիշատակը գէշ արարքներուն, պատասխանեց մանկամարդ կինը իր ամենաքաղցր ձայնով։ Հիմա, սիրելի պարո՛ն, ըսէք թէ ինչպէս գաղափարն յղացաք ինձի յղելու այն երկտողը, ուր մարքիզին համար կ'ըսէիք թէ իմ թշնամիս է։

—Ամենայն սիրով, տիկին։ Թէթ-ա'Էկլ մեծ փափագ ունի վերոյիշեալ ձեռք անցնելու քիմիական այն թանկագին տարաղը, որ իր ձեռքերուն մէջ առաջ պիտի բերէր արուեստական ադամանդներ։ Եղեւնադատ ատեանին դատավարութեան միջոցին խոյս տուած էր, բայց գիտէի թէ դատը վերջանալէն և քիչ մը մոռցուելէն յետոյ պիտի վերադառնար, ձենէ խլելու համար գաղտնիքը, միւնոյն ատեն ձեռք անցընելով ձեր ամուսնոյն աշխատանոցը։ Իր դարձին կը սպասէի, ես որ կը ճանչնայի իր մեղակիցները և այն որջերը՝ ուր կը յաճախեն անոնք։ Անճանաչ դէմք մը առած, մէջերնին խառնուեցայ։ Այն օրը ուր Արիսթօ ձեր ձեռքին մէջ սահեցուց երկտողը, Թէթ-ա'Էկլը կը հետապնդէի, և դալարիքներու մէջ պահուրտած, ներկայ գտնուեցայ ձեր գլուխ-գլխի տեսակցութեան, որ այնքան դժնդակ տպաւորութիւն մը ձգեց ձեր վրայ։ Ահա ինչո՛ւ համար, սիրելի տիկին, չկրցիք քունի գիմանալ։

Ու Ճուլիօ պատմեց մագնիսականութեան տեսարանը ու անոր յաջորդող անցքերը։

Երբ իր խօսքը վերջացնելու վրայ էր, դուռը թեթեւակի բաղխեցին, որ գրեթէ իսկոյն բացուեցաւ։

Թուխ և ժպտուն դէմք մը տեսնուեցաւ դրան մէջ։

—Դաղտնիքներուն վերջը եկա՞ւ, հարցուց ժպտելով։ Ժորժ ու ես աւելի երկար պիտի սպասէինք ի հարկին, բայց բարին Մանօն մտահոգութեան մէջ կը գտնուի։

—Ներս մտէք, ներս մտէք սիրելի բարեկամս, պատասխանեց Լէնօր։ Գ. Գլանչար հրաշք մը գործեց, և հրաքնեցն ալ վայրկենական չեն ըլլար ամէն առեն։ Սկսայ կեանքէն համ առնել նորէն։ Ձեր սիրոյն ու անձնուիրութեան վրայ յենած, գէշ բաղդին դէմ պիտի պայքարիմ, ջանալով պարտութեան մատնել զայն։ Ինչպէս կը տեսնես, բարի Մանօնս, կը ժպտիմ։ Առողջութիւնս զատ եմ նորէն, յոյսին հետ մէկտեղ։ Սիրելի անձնուէր, դուն ալ ինձի պէս յուսա՛։

Ժանն իր բարեկամուհին թեւերուն մէջ նետուեցաւ, բոլորովին երջանիկ զգալով ինքզինքը։

Մանօն չէր հաւատար իր աչքերուն, տեսնելով որ Լէնօրի աղբոր դէմքը, որ փիլ մը առաջ այնքան գունատած էր, հիմա վարգագոյն երանգներ կը պարզէր։

Տօքթէօրը յայտարարեց թէ իր դարմանները անօգուտ էին ալ ուս, քանի որ Ճուլիօ այնքան ճարտար բժշկութիւն մը ի գործ դրած էր։

(Շարունակելի)